

Pedagogisch beleidsplan

Locatie Hoorzik

Auteur: Ingeborg van der Zanden Bartels

Datum: februari 2021

Plaats: Kerkdriel

Versie: 0.11

Inhoudsopgave	2
Versiebeheer	4
1. Inleiding	5
Missie	5
Reden voor het pedagogisch beleidsplan.....	6
Keuze van Pedagogische benadering.....	6
Visie van Reggio Emilia	7
2. Wettelijke uitgangspunten kinderopvang	9
Emotionele competentie.....	9
Persoonlijke competentie	9
Sociale competentie	10
Waarden en normen.....	10
3. Vertaling naar de praktijk van BSO VillaDriel Hoorzik	12
Het pedagogisch werkplan van BSO VILLADRIEL.....	12
De emotionele competentie “Elk kind is waardevol”	12
De persoonlijke competentie “Elk kind heeft talent”	13
De Sociale competentie “Elk kind is uniek”	16
Normen en waarden “Elk kind heeft recht op een veilige omgeving om zich te kunnen ontwikkelen”	17
4. Organisatorisch aspecten van het PEDAGOGISCH beleidsplan	20
Gedragsprotocol	20
Dagstructuur	20
Pedagogische medewerkers	21
Opleidingsplan	21
Pedagogische beleidsmedewerker/coach	22
Invalkrachten.....	23
Opleiding/leerbedrijf	23

Stagiaires / Groepshulp / vrijwilligers.....	23
Basisgroepen.....	26
Verschil en interactie tussen locatie Hoorzik en Talent Factory	28
Scholen	28
3 uur regeling	28
Mentoren	29
Vier-ogen-principe en camera systeem	29
Ontwikkeling van het kind door observatie en signalering.....	29
Achterwacht	32
Ouderparticipatie	33
Buitenspelen	33
Voeding.....	33
Scholen	34
VSO voorschool opvang	34
Eigenverantwoordelijkheid van de kinderen.....	35
Klachtenprocedure/Geschillencommissie	35
Bescherming persoonsgegevens.....	37
Hygiene (HACCP)	37
Ziekte en medicijnen	37
Wenen.....	38
Kinderparticipatie BSO.....	38
Halen en brengen.....	38
Dagdelen en openingstijden.....	38
Extra Dag of ruilen	39

VERSIEBEHEER

Versie	Datum	Wijziging	Overige opmerkingen
0.5	8 januari 2017	Opleidingen van pedagogisch medewerkers Bij Basisgroepen aangegeven inzet van extra personeel	
0.6	10 januari 2018	Vanwege aanscherping van de wetgeving (IKK) toegevoegd: concretisering pedagogische doelen, vaste gezichtencriterium en beschrijving van de drie-uursregeling.	
0.7	20 augustus 2018	Opmerkingen GGD verwerkt over basis groepen en de beroepskracht Kind ratio.	
0.9	30 december 2019	Diverse opmerkingen verwerkt en gepubliceerd op internet	
0.10	01 oktober 2020	Diverse opmerkingen verwerkt	
0.11	Februari 2021	Diverse opmerkingen verwerkt. Nieuwe Ped. coach start in maart	

1. INLEIDING

In dit beleidsplan beschrijven wij hoe wij willen werken aan de vier competenties die genoemd worden in de Wet Kinderopvang, namelijk: de emotionele veiligheid, persoonlijke competentie, sociale competentie en de overdracht van waarden en normen. De ouders ontvangen standaard het pedagogisch plan bij aanvang van het contract en kunnen daarna de meest recente versie via de website downloaden. Wij willen benadrukken dat dit beleidsplan altijd in ontwikkeling is en aangepast wordt indien er nieuwe afspraken gemaakt worden. Uitgangspunt hierbij is dat de ontwikkeling van het kind centraal staat.

Met dit pedagogische beleidsplan geven wij richting aan het handelen van onze medewerkers, vrijwilligers en stagiaires in het belang van het welzijn en de ontwikkeling van het kind dat in het kindercentrum VillaDriel komt. Daarnaast willen we ook de ouders informeren over de visie en ideeën die Kindercentrum VillaDriel heeft over het ontspannen, het bewegen, het werken met kinderen en het opvoeden van kinderen in een andere situatie dan de thuissituatie. Het beleidsplan ligt ter inzage op het kindercentrum en kan altijd worden ingezien. Ouders dragen de zorg voor de opvoeding van hun kind(eren) tijdelijk aan ons over. Onze medewerkers zijn zich ook bewust van hun grote verantwoordelijkheid en nemen deze taak met veel plezier, energie en deskundigheid op zich. Dit pedagogisch plan geeft de ouders de hoofdlijnen en de informatie die nodig is op bewust voor kindercentrum VillaDriel te kiezen. Dit beleidsplan is gericht op de buitenschoolse opvang van kinderen van 4 tot 12 jaar. Voor het kinderdagverblijf met kinderen van 0 tot 4 jaar is een apart beleidsplan opgesteld.

Naast de pedagogische doelen vanuit de Wet Kinderopvang (zie hoofdstuk 2) stelt Kindercentrum VillaDriel zich ten doel om kinderen te laten ontwikkelen door een gevarieerd, samenhangend, uniek en vooral uitdagend aanbod gedurende één of meerdere dagdelen per week. Bij Kindercentrum VillaDriel wordt ook groot belang gehecht aan de sociale en motorische ontwikkeling van uw kind. Vanuit onze visie worden binnen en buiten het verblijf veel activiteiten georganiseerd waaronder uitjes, contact met muziek en theater, groepselletjes, koken en creatief knutselen. Onder professionele begeleiding en in nauwe samenspraak met de ouders/verzorgers worden aan kinderen optimale ontplooiingskansen geboden. Hierdoor groeit het kind in eigen tempo en mogelijkheden, tot een evenwichtige, zelfstandig individu, die positief in de maatschappij staat en sociaal vaardig is. Naast het aanbieden van spelmogelijkheden zijn niet alleen pedagogisch medewerkers maar alle medewerkers en stagiairs tevens verantwoordelijk voor een deel van de ontwikkeling en opvoeding die zij gedurende de opvang periode van ouders/verzorgers overnemen. In hoofdstuk 0 wordt deze vertaling naar de praktijk van Kindercentrum VillaDriel gemaakt. In het laatste hoofdstuk worden de organisatorische aspecten van dit pedagogische beleidsplan beschreven.

MISSIE

De missie vormt de basis van het pedagogisch beleidsplan. Onze missie is:
BSO VillaDriel Hoorzik levert buitenschoolsopvang aan de kinderen van 4 tot 13 jaar. Bij een belangrijke taak als kinderopvang hoort kwaliteit een vanzelfsprekendheid te zijn. Bij de zorg voor 'onze' kinderen ligt de lat dan ook op zijn hoogst en wordt er op professionele en pedagogisch verantwoorde wijze opvang geboden. Onze bijzondere strategie bestaat uit persoonlijke aandacht (elk kind is uniek) en begeleiding op interesses en talenten. Goede opvang komt tegemoet aan de basisbehoeften van kinderen in welzijn en ontwikkeling. Welzijn is een basisbehoefte van elk kind. Een basis waaruit ze zichzelf kunnen zijn en ontwikkelen. Hierbij zijn de volgende aspecten noodzakelijk: veilige en vertrouwde omgeving, sfeer, beweeg- en leerervaringen.

REDEN VOOR HET PEDAGOGISCH BELEIDSPLAN

Het pedagogisch beleidsplan is opgesteld om de volgende redenen:

- Het is een leidraad voor alle medewerkers en biedt houvast bij hun dagelijkse werkzaamheden met de kinderen.
- Het informeert ouders van kinderen die BSO VillaDriel (gaan) bezoeken over onze werkwijze en de omgang met de kinderen.
- Andere betrokkenen (bijvoorbeeld gemeente, GGD) kunnen inzicht krijgen in onze pedagogische werkwijze.

KEUZE VAN PEDAGOGISCHE BENADERING

Vanuit BSO VillaDriel werken wij gebaseerd op pedagogiek van Reggio Emilia, en bestaat uit de volgende vier basisprincipes:

- Elk kind is waardevol
- Elk kind heeft talenten
- Elk kind is uniek
- Elk kind heeft een veilige omgeving nodig om zich te ontwikkelen

Wij gaan ervan uit dat ieder kind de drang in zich heeft om zich, in eigen tempo, verder te ontwikkelen. Elk kind komt op de wereld met een eigen karakter, eigen temperament en met eigen mogelijkheden. Ieder kind wil zich graag ontwikkelen en doet dit op zijn eigen manier en in zijn eigen tempo. Ieder kind is anders en valt niet te vergelijken met een ander kind. Maar voor ieder kind is het belangrijk om zich gelukkig te voelen en gewaardeerd te worden om wie ze zijn. **Elk kind is waardevol.**

We helpen het kind zelf zijn eigen unieke vaardigheden, te ontdekken en te ontwikkelen door ze te stimuleren.

Elk kind heeft talenten.

Zo kan het kind later, als volwassene, alle eigenschappen bezitten om zijn eigen levensweg te bepalen en op die manier iets zinvols bij te dragen aan onze wereld. Zó kan een kind op zijn best tot ontplooiing komen. Deze grondslag is het basisidee van een toekomstige positieve levenshouding. **Elk kind is uniek!**

Bij de BSO VillaDriel moet het kind zich kunnen ontplooien. Daarom is er een pedagogisch beleidsplan gemaakt waarin de vier wettelijke uitgangspunten worden beschreven: de emotionele, de sociale en de persoonlijke ontwikkeling en de normen en waarden.. Deze uitgangspunten worden gestimuleerd door deskundige medewerkers, door verschillende activiteiten in de groep en door het aanwezige speel en leermateriaal. **Elk kind heeft recht om zich in een veilige omgeving te ontwikkelen.**

Een belangrijk uitgangspunt in de Reggio Emilia pedagogiek is (deze pedagogische stroming is afkomstig uit Italië) dat elk kind (ieder mens!) honderd talen tot zijn beschikking heeft. Men gaat uit van een uniek, competent, krachtig, leergierig en creatief kind dat graag wilt communiceren. Zowel met andere kinderen als met de groepsleiding. Kinderen hebben van oorsprong al heel veel in huis.

In de pedagogiek van Reggio Emilia gaat men er van uit dat ieder kind intelligent is. Dit stelt Loris Malaguzzi, de grondlegger van Reggio Emilia pedagogiek. Hiermee wijst hij ons meteen op de eerste en belangrijkste vraag die meestal overgeslagen wordt: wie is het kind? Kinderen zijn allemaal verschillende personen met unieke genen en unieke mogelijkheden. Kinderen zoeken naar betekenissen en onderzoeken hun wereld met alles wat in hun zit. Ze zijn de actoren van hun eigen ontwikkelingsproces. Jonge kinderen zijn competent, krachtig en intelligent. Dit krachtige kinderbeeld is een keuze en staat in tegenstelling tot het beeld van het kwetsbare, afhankelijke en zwakke jonge kind. Als er uitgegaan wordt van een krachtig kindbeeld en het serieus nemen van de grote verschillen tussen de kinderen, dan betekent dit ook een andere benadering van de kinderen. Als u stelt dat kinderen niet bij voorbaat te kennen zijn, dan kunt u niet anders dan proberen de kinderen te leren kennen. Zo komt een nieuw type begeleider tevoorschijn met een nieuwe pedagogische taak. Een begeleider die zich dagelijks afvraagt en onderzoekt: Wat houdt de kinderen van mijn groep bezig? In tegenstelling tot: Hoe hou ik de kinderen bezig?

Het gebruik van de ruimtes en de inrichting van het gebouw is misschien wel het opvallendste aan de Reggio Emilia methode. De ruimte vormt een wezenlijk onderdeel van de pedagogiek. Zij moet voor een groot deel bijdragen aan de verwezenlijking van de doelen en is daarom goed doordacht en aantrekkelijk. Volgens de visie van Reggio Emilia functioneren kinderen beter in kleine ruimtes/ hoekjes met een specifieke functie. Kinderen houden ook van afwisseling en hebben veel verschillende behoeften. Kindgerichte elementen zijn bijvoorbeeld: speelgoed voor alle leeftijden, levensechte voorwerpen, boeken en prenten die de verschillende contexten van kinderen thuis weerspiegelen, materiaal waar de kinderen makkelijk zelf aan kunnen, maar ook een scheiding tussen rustig en druk spel. Er is daarom één centrale ruimte waar kinderen uit alle groepen elkaar kunnen ontmoeten en die in verbinding staat met de andere ruimtes. De ruimtes zijn licht en bieden veel verschillende mogelijkheden.

Communiceren is natuurlijk ook niet alleen een kwestie van woorden, men communiceert ook via klanken, gedrag te tonen, beweging, kleuren, enzovoort. Dit wordt "de honderd talen" genoemd in de Reggio Emilia visie. Het is aan ons om kinderen met al deze talen in aanraking te brengen door (samen met hen) te bewegen, kleien, knutselen, tekenen, zingen, dansen, puzzelen, lezen en nog veel meer. Alleen zo kan elk kind het beste van zichzelf laten zien. Ook wordt de nadruk gelegd op de gemeenschap en het 'samen doen'. Vandaar dat ouders en anderen in de omgeving van de kinderen nadrukkelijk betrokken worden bij de activiteiten van de kinderen. De Reggio Emilia visie gaat namelijk uit van het idee dat opvoeding tot stand komt in samenwerking met zowel de omgeving als de betrokken mensen. Er wordt dan gesproken van 'de drie pedagogen'. *De eerste* zou zijn: De andere kinderen. *De tweede* de volwassenen. *De derde* de ruimte en materialen die de kinderen tot hun beschikking hebben. Elk kind heeft talenten, is rijk en competent. Dit betekent niet dat het kind alles al kan, maar dat het alle instrumenten in huis heeft om zichzelf en de wereld te leren kennen. Dit kindbeeld staat dus recht tegenover het (door vele gehanteerde) beeld dat een kind zwak is en daarom bescherming nodig heeft. Kinderen zijn nieuwsgierig en willen graag leren en zich ontwikkelen. Een kind wil niet onderwezen worden, maar uitgedaagd worden tot leren. Dit houdt in dat de medewerkers er voor waken om het kind niet "de al ontdekte wereld" aan te bieden. Onze medewerkers hebben de taak om het kind te stimuleren en een stapje verder te gaan. Hierdoor worden ze meer begeleider dan leidster. Een ander belangrijk uitgangspunt van Reggio Emilia is respect. Om vanuit het kind te kunnen werken, moet de leidster oog hebben voor de eigen, unieke wijze waarop het zich ontwikkelt en hem hierin respecteren. Het gaat er niet om wat een kind nog niet

is en nog niet kan, maar om wat het kind al wel is en wel kan! De ontwikkeling van ieder kind is anders, dus moet de leidster goed kijken en goed luisteren, vol aandacht. Hierin ligt de taak van de pedagogisch medewerkers om kinderen te stimuleren bij het ontdekken en ontwikkelen van hun mogelijkheden. Begeleiden op basis van interesses en niet op basis van verplichte activiteiten.

In deze pedagogiek ligt de nadruk op wat kinderen kunnen en niet op wat kinderen niet kunnen. Reggio Emilia is geen onderwijsmethode maar een filosofische benadering van het kind tot zes jaar. Het pedagogisch beleidsplan van Kindercentrum VillaDriel is gebaseerd en maakt gebruik van diverse elementen van deze benadering.

Uitgangspunten:

- De inrichting en materialen zijn wezenlijk onderdeel van de pedagogiek, hoekjes en /of kleine ruimtes met verschillende afwisseling tussen rust en druk en verschillende behoeften
- De methode van werken ligt niet vast en is daarom ook niet beschreven, wel gestructureerd.
- De ruimte is de belangrijkste factor omdat deze met name kinderen uitdagen om te onderzoeken, fantasierijk te spellen en te experimenteren
- Inspirerende materialen waarmee de kinderen hun ideeën en interesses kunnen vormgeven
- Dat kinderen zich kunnen uitdrukken en communiceren is belangrijk
- Eigen identiteit, zelfstandigheid, initiatief, eigen interesses en creatieve vaardigheid
- Leidsters observeren, analyseren, spelen mee en luisteren vooral met aandacht wat het kind wil vertellen. De leidsters sluiten hiermee aan bij de ontwikkeling van een eigen identiteit, zelfstandigheid en de ideeën van de kinderen
- De Reggio Emilia staan de 3 R's voor: Ruimte, Respect en Respons

Kenmerken zijn:

- Elke dag is anders. Activiteiten gebaseerd op interesses en niet op verplichte activiteiten.
- Leidsters spelen met de kinderen mee
- Eén centrale ruimte en kleine ruimtes met specifieke functies
- Ouders hebben een belangrijke rol in het beleid
- Elk kind wordt serieus genomen

“kijk en luister goed, met volle aandacht. Ieder kind is uniek!”

2. WETTELIJKE UITGANGSPUNTEN KINDEROPVANG

Het pedagogisch beleidsplan van BSO VillaDriel Hoorzik heeft als uitgangspunt het bieden van verantwoorde kinderopvang waarbij de ontwikkeling van het kind centraal staat. Voor de pedagogische onderbouwing van het begrip “verantwoorde kinderopvang” is vanuit de wet kinderopvang gekozen voor de vier opvoedingsdoelen gedefinieerd door professor J.M.A. Riksen-Walraven:

- De emotionele competentie (elk kind is waardevol)
- De persoonlijke competentie (elk kind heeft talenten)
- De sociale competentie (elk kind is uniek)
- Eigen maken van normen en waarden, cultuur (elk kind heeft een veilige omgeving nodig om zich te kunnen ontwikkelen).

In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe BSO VillaDriel de opvoedingsdoelen interpreteert. In hoofdstuk 3 zijn hiervan concrete praktijkvoorbeelden opgenomen.

EMOTIONELE COMPETENTIE

Bij BSO VillaDriel Hoorzik staat de ontwikkeling en ontplooiing van het kind centraal. Het ontdekken van interesses. De omgeving, achtergrond, cultuur en mensen hebben invloed op de ontwikkeling van het kind. De ontwikkeling van een kind wordt gestimuleerd door een wisselwerking tussen de al in aanleg aanwezige ontwikkelingsmogelijkheden en de prikkels uit de omgeving. Door te leren van de ervaringen die het kind in de omgeving opdoet, ontwikkelt het kind zich. Ieder kind leert op zijn/haar unieke manier.

De pedagogische medewerkers van BSO VillaDriel erkennen wat een kind al zelf kan, tonen respect voor wat het nog niet kan, haken in op de leergierigheid door het kind te stimuleren en zelfvertrouwen te laten opbouwen. Zij staan open voor de gevoelens van het kind, proberen de gevoelens te begrijpen en kunnen hier vervolgens adequaat op ingaan.

Het realiseren van emotionele veiligheid is de basis voor het behalen van de drie andere pedagogische basisdoelen, te weten persoonlijke competentie, sociale competentie en normen en waarden. Het realiseren van emotionele veiligheid binnen kindercentrum VillaDriel ligt in het opbouwen van goede en vertrouwde relaties tussen de kinderen en de pedagogisch medewerkers. Vaste rituelen, ritmen, voorspelbaarheid en regels zorgen ervoor dat kinderen zich zeker voelen. Vanuit een veilige basis durven én kunnen zij de wereld gaan ontdekken. Persoonlijk contact met de pedagogisch medewerker, een vertrouwde omgeving en de aanwezigheid van bekende groepsgenootjes dragen bij tot het verkrijgen van een veilig gevoel. (*doel 1: emotionele competentie*).

PERSOONLIJKE COMPETENTIE

Met persoonlijke competentie worden persoonskenmerken bedoeld als weerbaarheid, zelfvertrouwen, eigenwaarde, flexibiliteit en creativiteit in het omgaan met verschillende situaties. Een kind kan hierdoor problemen adequaat aanpakken en zich goed aanpassen aan veranderende omstandigheden. Een kind leert en ontdekt wie het is, wat het kan, welke interesse het heeft, welke vaardigheden er nodig zijn in welke situaties. Daarnaast omvat het begrip persoonlijke competentie ook de competenties van kinderen op verschillende ontwikkelingsgebied zoals de motorische, de creatieve (spel en muziek), de talige en de cognitieve ontwikkeling.

De begeleiding van de kinderen bestaat uit een professionele handelwijze van de pedagogische medewerkers, waar de eigenheid en de mogelijkheid van elk kind een plaats krijgt binnen de grenzen van de groep, de

beschikbare ruimtes en het spelmateriaal. Door het begeleiden op interesses en aanbieden van spelmateriaal in een uitdagende omgeving, wordt de ontwikkeling van ieder kind gestimuleerd en ontplooid.

Belangrijke middelen in de uitvoering om het ontwikkelen van persoonlijke competentie te waarborgen zijn het stimuleren van een kind, het unieke van elk kind stimuleren, het kind de ruimte bieden voor eigen initiatief. We bieden een gevarieerd aanbod aansluitend op het ontwikkelingsniveau voor het ontwikkelen van hun eigen talent en hun eigen persoonlijkheid. We bieden verschillende spelmogelijkheden in de verschillende ruimtes aan. Hierbij kijken we naar de leeftijd van het kind en het ontwikkelingsniveau. *(doel 2: persoonlijke competentie).*

SOCIALE COMPETENTIE

Sociale competentie omvat vaardigheden en kennis over hoe men met anderen omgaat, een weg vinden in een groep, samenwerken, rekening houden met anderen, conflicten voorkomen en oplossen, het ontwikkelen van sociale verantwoordelijkheid.

In de interactie met andere kinderen, met volwassenen, de ervaringen van in een groep zijn en daar een weg in vinden ervaren en ontdekken kinderen wat wel en niet werkt in de omgang met elkaar.

Het ontwikkelen van gevoelens van verbondenheid en sociale verantwoordelijkheid in een vertrouwde groep, de interactie met leeftijdsgenoten, het deel zijn van een groep en het deelnemen aan groepsgebeurtenissen biedt kinderen een leeromgeving voor het opdoen van sociale competenties. Het geeft kinderen kansen om te ontwikkelen tot personen die goed functioneren in de samenleving.

De afwisseling tussen de activiteiten is van belang om de rust te houden. Een groot en gevarieerd aanbod aan ontwikkelingsmateriaal is belangrijk. Gezamenlijke activiteiten, stimulering van samenwerken en aanbieden van uitdaging, creëren van speelhoekjes waar kinderen zich ook kunnen terugtrekken, maar ook hun fantasie kunnen uiten. *(doel 3: sociale competentie).*

WAARDEN EN NORMEN

Ontwikkelen betekent ook zo nodig grenzen stellen. Medewerkers leren kinderen wat wel en wat niet kan binnen de grenzen van de groep en de beschikbare ruimtes. Het kindercentrum VillaDriel maakt geen keuze voor een bepaalde levensbeschouwelijke stroming, achtergrond of cultuur.

Voor veel kinderen is het kindercentrum de eerste sociale groep waar zij zich in bewegen. De basis dat o.a. bij het kindercentrum gelegd wordt, zal voor veel kinderen de bepalende basis zijn voor de rest van hun leven. Daarom vindt VillaDriel het erg belangrijk om veel aandacht te besteden aan de overdracht van waarden en normen. Elk kind moet de kans krijgen om de waarden en normen eigen te maken.

Normen en waarden zijn belangrijk binnen iedere cultuur. Denk daarbij bijvoorbeeld aan vrijheid, gelijkheid, democratie, respect en tolerantie. Sommige waarden zijn zelfs opgenomen in de grondwet, zoals gelijke behandeling en vrijheid van godsdienst.

Op basis van de normen en waarden die het kindercentrum heeft, ontstaan gebruiken, rituelen en regels. Om goed in de samenleving te kunnen functioneren is het nodig dat kinderen de waarden en normen en regels van de maatschappij waarin zij leven, leren kennen en zich eigen maken. Zo kunnen zij hun weg vinden in de maatschappij. Kinderopvang biedt een bredere samenlevingsvorm dan een gezin. Kinderen ontmoeten er verschillende mensen en maken kennis met een diversiteit aan normen en waarden.

Het gedrag van onze pedagogisch medewerker speelt een cruciale rol bij morele ontwikkeling van kinderen. Door haar reactie ervaren kinderen de grenzen van goed en slecht, van anders, van mogen en van moeten. De reacties van onze pedagogisch medewerker geven niet alleen richting en correctie aan het gedrag van kinderen maar worden door kinderen ook gekopieerd in hun eigen gedrag naar andere kinderen of volwassenen. De pedagogisch medewerker heeft dus een belangrijke invloed op de ontwikkeling van empathie en pro sociaal gedrag.

Belangrijk voor uitvoering voor het eigen maken van de normen en waarden betreft de omgang met elkaar, specifieke situaties zoals een conflict, positieve benadering, elkaar bij de naam aanspreken, afspraken maken wat wel en niet mag in de ruimten. Maar ook het respectvol met elkaar omgaan, met groepsgenoten, ruimte en spel. Elkaar wijzen op wat er gebeurt, verwoorden wat er gebeurt en respect voor elkaar en het materiaal. Stimuleren om rekening met elkaar te houden en aandacht geven aan culturen, religieuze vieringen en rituelen.

Regels zijn voor alle kinderen nodig om de sfeer goed te houden, maar kinderen moet wel weten wat de regels zijn en belangrijker nog ze moeten de regels begrijpen. Dus wij nemen te tijd om de regels uit te leggen wanneer de kinderen regels "overtreden". Herhalen is hierin echt belangrijk! (*doel 4: waarden en normen*).

3. VERTALING NAAR DE PRAKTIJK VAN BSO VILLADRIEL HOORZIK

HET PEDAGOGISCH WERKPLAN VAN BSO VILLADRIEL

BSO VillaDriel staat voor het ontwikkelen van kinderen van 4 -13 jaar in de breedste zin van het woord. Dit uit zich onder meer in: een veilige inrichting van binnen en buitenspeelruimtes, het gebruik van materialen, basisstructuur en de activiteiten die gericht zijn op interesses. Dit alles om het kind zich prettig te laten voelen in de opvang. Niet alleen omdat er goed voor hen wordt gezorgd, maar ook omdat ze telkens nieuwe dingen krijgen aangereikt (*doel 2: persoonlijke competenties*).

Het streven is dan ook dat pedagogisch handelen een basiskwaliteit is voor iedereen, die herkenbaar en hanteerbaar is en die voor het kind een meerwaarde heeft.

Dit betekent dat de pedagogische medewerkers als medeopvoeders, niet alleen verantwoordelijk zijn dat kinderen veilig en onbezorgd met elkaar kunnen spelen (*doel 1 en doel 3: sociale/ emotionele competentie*) en dat eten en drinken wordt verzorgd, maar vooral dat zijzelf als opvoeder alle capaciteiten die in hun persoon aanwezig is gebruiken om kinderen te helpen en te stimuleren in hun groei naar zelfstandig volwassene. (*doel 4: normen en waarden*).

Dit pedagogisch beleid is een proces dat gezamenlijk met de leidinggevende, medewerkers, stagiaires, vrijwilligers en ouders wordt ontwikkeld, *maar nooit af is!*

Vanuit de vier basisdoelen werken wij bij BSO VillaDriel op de locatie de Hoorzik als volgt:

DE EMOTIONELE COMPETENTIE “ELK KIND IS WAARDEVOL”

Kinderen die zich veilig en beschermd voelen, staan open voor ontwikkeling. Veilig voelen is een basisbehoefte. Het gevoel van veiligheid in de BSO wordt bepaald door de medewerkers, de ruimtes / de omgeving /zichzelf kunnen zijn en het contact met andere kinderen.

De aanwezigheid van vaste en vertrouwde medewerkers is een basis om een goede relatie tussen kind en leiding te kunnen laten ontstaan.

De BSO VillaDriel biedt kinderen emotionele veiligheid door:

- De wijze waarop wij het kind met respect benaderen en de manier van communiceren.
- De dagelijkse omgang met het kind, zoals plezier maken, grapjes uithalen, stoeien, samen spelen.
- De wijze waarop wij het kind troosten, bevestigen, verzorgen, aanmoedigen, iets uitleggen.
- De wijze waarop wij aansluiten op de persoonlijke emoties en ervaringen van het kind.
- De mate waarin wij responsief reageren op een kind.
- De mate waarin wij consequent handelen.
- De mate waarin wij respect voor de zelfredzaamheid van een kind tonen.

We begroeten de kinderen als zij binnenkomen en geven hen en hun ouders persoonlijke aandacht om aan elkaar te wennen en de bijzonderheden aan te horen. We ondersteunen het kind naar behoefte bij het afscheid nemen van de ouders.

We praten met de kinderen op ooghoogte en we vertellen hen wat er gaat gebeuren. We zijn duidelijk in onze uitdrukkingen, zowel verbaal als non-verbaal.

We behandelen kinderen met respect, kindgericht, vanuit positieve betrokkenheid, uitgaand van de behoeftes en interesses. We erkennen de emoties van de kinderen. We bieden geborgenheid door de kinderen te knuffelen en te troosten. We zijn met onze aandacht gericht op de kinderen en de kinderen kunnen voortdurend een beroep op ons doen. De BSO groepsruimtes zijn een herkenbare en vertrouwde plek voor het kind.

We bieden ook bij het buitenspelen emotionele veiligheid door zichtbaar aanwezig te zijn, toezicht te houden, mee spelen en kinderen te ondersteunen in hun spel. We bieden activiteiten, mogelijkheden en materiaal aan die de kinderen stimuleren in hun ontwikkeling en voorzien in hun behoeften.

De basis structuur van een BSO ligt vast in het dagprogramma. Die heeft betrekking op tijden voor eten, brengen en ophalen van school, buitenspelen. Dit geeft de kinderen zekerheid, een vertrouwde omgeving, structuur en veiligheid. De dagactiviteiten (knutselen, zingen, computeren, koken en enzovoort) worden in overleg met de kinderen gekozen en wordt gebaseerd op vertoonde interesses en niet op mee doen in verplichte activiteiten. De kinderen worden wel gestimuleerd om mee te doen. De activiteiten worden afgestemd op de interesses, ontwikkeling en belevingswereld van de kinderen. Tijdens de activiteiten geven we positieve feedback. Bij BSO VillaDriel is ruim voldoende speelmateriaal voor alle aanwezige leeftijdsgroepen. Het materiaal is voor een deel zodanig opgesteld dat kinderen de mogelijkheid hebben om zelf te kiezen en ook zelfstandig te gebruiken. De pedagogische medewerkers stimuleren, helpen en adviseren het kind bij het kiezen van (nieuw) materiaal.

Bij het aanbieden van het speelmateriaal houden we rekening met veilig materiaal, wat gericht is op de ontwikkeling, beleveniswereld en interesse van het kind. We observeren, begeleiden en ondersteunen de kinderen bij conflicten bijvoorbeeld door te leren relativeren en ook bij het omgaan met angsten door deze bespreekbaar te maken.

Praktijkvoorbeelden:

Nadat kinderen op school zijn opgehaald is er een gezamenlijk eetmoment (vaak een fruit hapje), hierop kunnen kinderen de schooldag of andere zaken bespreken met elkaar en/of met de leidsters. Daarna kan er vrij gespeeld worden.

Alle gevoelens van de kinderen worden serieus genomen en positief ontvangen/erkend door de pedagogisch medewerkers. Emoties die kinderen tonen bij bijvoorbeeld een moeizaam afscheid van vader of moeder worden gesignaleerd door de pedagogisch medewerker, benoemd en uitgelegd zodat kinderen zich gezien en gehoord voelen.

Verder worden kinderen geholpen bij het oplossen van conflicten met andere kinderen waarin we het volgende concept hanteren: de betrokken kinderen mogen om de beurt hun verhaal vertellen en iedereen luistert naar elkaar.

Bijvoorbeeld Sinterklaas en zwarte Piet kunnen bij sommige kinderen angstgevoelens oproepen. Wanneer een kind dan daadwerkelijk angstig is, wordt dat opgelost door het kind zodanig te begeleiden dat het kind zich niet alleen voelt in zijn angst maar binnen zijn eigen grenzen gevoelens durft te uiten en nieuwe stappen te zetten.

Elk kind heeft een eigen mentor. Door een eigen mentorkind te hebben is er meer ruimte voor de pedagogisch medewerker om een paar kinderen beter te leren kennen. Hierdoor kunnen zij beter inspringen op de behoeften van deze kinderen. Door een goede vertrouwensrelatie op te bouwen, zullen kinderen zich emotioneel veilig voelen op de opvang. Ook de ouders hebben nu 1 vast aanspreekpunt voor hun kind.

DE PERSOONLIJKE COMPETENTIE “ELK KIND HEEFT TALENT”

Met het begrip persoonlijke vaardigheid wordt bedoeld op brede persoonskenmerken zoals veerkracht, zelfstandigheid, zelfvertrouwen, temperament, doorzettingsvermogen, flexibiliteit en creativiteit. Dit stelt een kind in staat om allerlei problemen adequaat aan te pakken en zich aan te passen aan nieuwe uitdagingen en omstandigheden. In het *pedagogische medewerker-kind relatie* werken wij aan de persoonlijke competenties

van een kind. We stimuleren de kinderen hun grenzen te laten ontdekken en te verleggen. We maken de kinderen bewust van de eigen capaciteiten, interesses en kwaliteiten. We gaan in op initiatieven van het kind, we belonen, prijzen en complimenteren het kind. We laten zien dat we er zijn voor het kind, ieder kind kan bij ons terecht, we staan open voor de kinderen en geven ze vertrouwen. We letten op onze lichaamstaal, mimiek en intonatie. We laten zien dat we respect hebben voor het kind.

We praten met de kinderen door er naar toe te lopen en op ooghoogte met hen te spreken. Kinderen mogen vaak zelf hun keuzes maken bv. wat wil je op jouw brood of waar wil je mee spelen. We praten niet negatief over iets of iemand in het bijzijn van kinderen en er wordt niet over de hoofden van de kinderen heen gesproken. Een positieve sfeer is voor de ontplooiing van het kind erg van belang. In en met de groep dragen wij zorg voor de ontwikkeling van de persoonlijke vaardigheid van het kind. Dit kan in groepsverband onder de aandacht gebracht worden door activiteiten waarmee een kind zichzelf op onderscheidende wijze kan laten zien (gezelschapsspel, toneelstukje, foto's van thuis). De groep is een sociale leefgemeenschap waarin geoefend kan worden met eigen mogelijkheden en grenzen. Ook wordt er plezier gedeeld en bemerkt wat gewenst en ongewenst gedrag inhoud.

Respect voor autonomie in de groep is zichtbaar in een vertrouwde, liefdevolle en veilige band met ons. We observeren de kinderen in de groep en zijn verantwoordelijk voor het welzijn van ieder individueel kind. Ieder kind is anders, autonoom, dus ieder kind heeft iets anders nodig om zich in de groep geaccepteerd te voelen. De pedagogische medewerker heeft hierin een belangrijke taak (begeleiding bij het oplossen van conflicten, de groep splitsen waar nodig en leren dat hun respect moet hebben voor elkaar).

Door het inrichten van de ruimte dragen we bij aan de persoonlijke vaardigheid van het kind. Elke groep heeft een eigen eetmoment in zijn eigen vertrouwde omgeving en plaats in het gebouw.

Inrichting van de ruimtes: Het gebruik van de ruimtes en de inrichting van het gebouw is misschien wel het opvallendste aan de Reggio-methode. De ruimte vormt een wezenlijk onderdeel van de pedagogiek. Zij moet voor een groot deel bijdragen aan de verwezenlijking van de doelen en is daarom goed doordacht en aantrekkelijk. Volgens de visie van Reggio functioneren kinderen beter in kleine ruimtes met een specifieke functie. Kinderen houden ook van afwisseling en hebben veel verschillende behoeften. In de BSO VillaDriel zijn er verschillende hoekjes of ruimtes (met o.a. Ballenbak, ridders kasteel, jungleroom of theater) welke onderling zijn verbonden waardoor één **groot speelparadijs ontstaat**. Kinderen uit alle groepen ontmoeten er elkaar, zowel binnen als buiten. De ruimte is licht en biedt veel verschillende mogelijkheden zoals alle soort spelletjes en bewegen. Er is rekening gehouden dat er binnen voldoende bewegingsmogelijkheden zijn voor als het bijvoorbeeld een regenachtige dag is. Hiervoor is een groot indoor speelkooi met ballenbak en aanwezig. De inrichting van de BSO houdt rekening met verschillende interesses, ontwikkeling, creativiteit en zelfstandigheid van het kind. Om de creativiteit en motoriek van het kind te stimuleren recycleren wij veel materialen. Verder hebben wij allerlei materiaal op locatie en die is voor een deel zodanig opgesteld dat kinderen in overleg, de mogelijkheid hebben zelf te kiezen. De inrichting van de **theater ruimte** is een uitnodiging om de nieuwe wereld van muziek, dans, en theater te ontdekken. Voor huiswerk is de **computerruimte/ studieruimte** beschikbaar voor de kinderen. BSO VillaDriel besteedt hier ook aandacht voor het juist en gedoseerd omgaan met internet. BSO VillaDriel begeleidt op aanvraag eventuele achterstanden van het kind. Bijvoorbeeld door te begeleiden met tafeltjes, presentaties, oefeningen, huiswerkopdrachten, taalontwikkeling etc. Er is een **spel en ontspanningsruimte** om af en toe een DVD te kijken of een boekje te lezen of gewoon niks te doen.

De pedagogische medewerker laat aan het kind de ruimte voor eigen initiatief met betrekking tot het meedoen aan activiteiten. Hierbij worden kansen geboden voor het ontdekken van eigen persoonlijkheidskenmerken zoals: zelfvertrouwen, creativiteit, initiatief, interesse en zelfredzaamheid. Het ritme is afgestemd op de mogelijkheden die we hebben om de kinderen die aandacht te bieden die ze nodig hebben, bijvoorbeeld samen: eten, spelen, knutselen, bewegen, computeren, puzzelen, extra activiteiten (muziek, dans, sport, schilderen) uitjes en wandelingen. De kinderen mogen de BSO ook een beetje als '**vakantie**' en ontspanning

beleven. Het is een tenslotte een opvang na school, met de gelegenheid om weer tot zichzelf te kunnen komen, individueel of binnen de groep.

Op de locatie Hoorzik is het pedagogisch plan niet alleen veel letters op papier, maar wordt het ook toegepast in de praktijk! Onze vaste basis dag structuur past zodanig in elkaar dat er rekening wordt gehouden met contacten met de ouders op haal- en breng momenten en de pauzes van de groepsleiding. Echter in het kader van respect voor autonomie en ontwikkeling van interesses is er wel ruimte om per kind af te wijken. Wij handelen naar de behoeften van het kind. Bij het knutselen stellen we het resultaat niet als doel maar het plezier om er mee bezig te zijn en zelf te creëren. Als er tenminste één van de groepsleiding binnen blijft kunnen kinderen zelf kiezen of ze mee naar buiten willen. Wij geven kinderen positieve feedback waardoor ze trots op zichzelf worden en het gevoel krijgen dat ze iets kunnen. We leren kinderen spelenderwijs (als activiteit) hun zelfstandigheid te ontwikkelen, bv door te stimuleren zelf hun jas en schoenen aan /uit te trekken. *"VAN DOEN KUN JE LEREN!"*

Hierbij komen we tegemoet aan de eigenheid van ieder kind.

Het speelmateriaal wat wij aanbieden past bij de leeftijd, ontwikkelingsfase, lichamelijke en geestelijke mogelijkheden van een kind. Het materiaal maakt emoties los van plezier, verrassing, verwondering, ongeduld of teleurstelling. Er is speelmateriaal om individueel mee te spelen maar ook in groepsverband.

We stimuleren de kinderen zelf hun keuzes te maken voor speelmateriaal en daarnaast stimuleren wij ook de kinderen om speelmateriaal te kiezen dat bijdraagt in hun ontwikkeling.

We zorgen voor persoonlijke competentie in groepsverband. Praktijkvoorbeelden:

De pedagogische medewerker laat aan het kind de ruimte voor eigen initiatief met betrekking tot het meedoen aan activiteiten. Hierbij worden kansen geboden voor het ontdekken van eigen persoonlijkheidskenmerken zoals: zelfvertrouwen, creativiteit, initiatief, interesse en zelfredzaamheid.

Het ritme is afgestemd op de mogelijkheden die we hebben om de kinderen die aandacht te bieden die ze nodig hebben, bijvoorbeeld samen: eten, spelen, knutselen, bewegen, puzzelen en wandelen

We zorgen ervoor dat we plezier met elkaar hebben, maar er ook plek is om elkaar te troosten.

We leren omgaan met het ervaren van gewenst en ongewenst gedrag.

We bieden activiteiten en verschillende speelmaterialen aan. Pedagogische medewerkers begeleiden het spel/activiteit en proberen het kind uit te dagen.

We leren kinderen grenzen verleggen, maar kijken hierbij naar het ontwikkelingsniveau van elk kind afzonderlijk.

Bij het knutselen stellen we het resultaat niet als doel maar het plezier om er mee bezig te zijn en zelf te creëren.

Als er tenminste één van de groepsleiding binnen blijft kunnen kinderen zelf kiezen of ze mee naar buiten willen.

Wij geven kinderen positieve feedback waardoor ze trots op zichzelf worden en het gevoel krijgen dat ze iets kunnen.

We stimuleren de kinderen zelf hun keuzes te maken voor speelmateriaal en daarnaast stimuleren wij ook de kinderen om speelmateriaal te kiezen dat bijdraagt in hun ontwikkeling.

Het begrip sociale capaciteit omvat het zich in een ander kunnen verplaatsen, relativeren, kunnen communiceren, kunnen samenwerken, anderen helpen, conflicten voorkomen en oplossen, het ontwikkelen van sociale verantwoordelijkheid.

De interactie met leeftijdsgenoten biedt kinderen een leeromgeving. Het geeft aan kinderen kansen om zich te ontwikkelen tot personen die goed kunnen functioneren in de samenleving.

In de pedagogische medewerker–kind interactie bieden wij gelegenheid voor het ontwikkelen van de sociale capaciteit van het kind. De rol van een pedagogisch medewerker in de interactie tussen kinderen is afhankelijk van de situatie: sturend, ondersteunend, corrigerend, verzorgend, maar ook bruggenbouwer. We leren een conflict op lossen door ze bewust te laten worden van wat er gebeurt. We stellen ons in eerste instantie passief maar wakend op en passen onze houding en handelen aan naar behoefte van het moment. In gesprekje met het kind wordt het kind uitgenodigd te vertellen over zijn/haar belevenissen. Ook d.m.v. samen met het kind iets doen, dus samenwerken en samen spelen, bevorderen wij de sociale vaardigheid.

BSO VillaDriel biedt ruimte voor zowel rustige als drukke activiteiten, zowel binnen als buitenmogelijkheden.

Door verschillende ruimtes te creëren bieden wij het kind de mogelijkheid met de eigen omgeving te experimenteren en de eigen mogelijkheden te onderzoeken in relatie tot anderen.

In en met de groep dragen wij zorg voor het ontwikkelen van de sociale vaardigheid van een kind. De groep biedt kinderen de mogelijkheid te leren omgaan met verschillen tussen groepsleden.

Praktijkvoorbeelden:

We stimuleren de kinderen iets te doen wat ze moeilijk of wellicht spannend vinden om te doen. Hierbij kun u denken aan zelf proberen uw schoenen of jas aan te doen. We helpen daar waar nodig is.

In en met de groep dragen wij zorg voor het ontwikkelen van de sociale vaardigheid van een kind. De groep biedt kinderen de mogelijkheid te leren omgaan met verschillen tussen groepsleden.

Volgens de vaste basis dag structuur, zitten de kinderen tijdens de eetmomenten aan tafel. Deze momenten zijn bij uitstek goede momenten om met elkaar te praten over onderwerpen. We stimuleren de kinderen elkaar te helpen, iets door te geven, vertellen over zijn dag, etc. We leren de kinderen elkaar complimentjes geven en geven daarin het voorbeeld.

We bieden speelmaterialen aan om de sociale vaardigheid te ontwikkelen zoals gezelschapsspelletjes, muziekinstrument, poppen, verkleed kleren, blokken en autootjes, kringspelletjes. We spelen mee met de kinderen om hun specifiek deze competentie te leren.

Het kleurgebruik en de inrichting van het kindercentrum VillaDriel sluit aan bij de belevingswereld van de kinderen en de ruimtes zijn veilig en schoon. De kinderen kunnen zo vol overgave spelen en bewegen. Hierdoor leren ze op zichzelf en hun omgeving te vertrouwen.

Er is voor elk basis ontwikkelingsgebied (cognitief, taal, motorisch en sociaal emotioneel) maar ook constructief en creatief is voldoende speelmaterialen aanwezig zodat een kind ruimschoots kan kiezen, zoals (voorlees)boeken, muziek, knutselmateriaal, spelletjes, puzzels/duplo/lego, poppen, auto's en verkleedkleren. In onze buiten speeltuinen kunnen de kinderen rennen, springen, zand en waterspelletjes, klimmen en enzovoort.

NORMEN EN WAARDEN “ELK KIND HEEFT RECHT OP EEN VEILIGE OMGEVING OM ZICH TE KUNNEN ONTWIKKELEN”

Om de kinderen houvast te bieden is het belangrijk voor ze om te weten wat er van hen wordt verwacht. Wij maken gebruik van vaste basis dag structuur, dat betekent dat de eetmomenten plaatsvinden in de vaste groep en ruimte. Er zijn duidelijke afspraken over de normen en waarden die we in de groep hanteren. Wat is wenselijk gedrag en wat is onwenselijk gedrag, maar ook wat is mijn aandeel hierin, de wederkerigheid van actie en reactie.

We leren kinderen rekening houden met de ander, door het (h)erkennen van eigen en andermans emoties en gevoelens. Bijvoorbeeld: elkaar met de naam aanspreken (geen scheldnaam), op de beurt wachten, niet door elkaar heen praten, niet pijn doen, niet pesten en omgaan met conflicten. Pesten op de BSO komt echt heel vaak voor. Het is vaak een vorm van groepsgedrag. Elk kind heeft recht op een veilige leefomgeving waar niet gepest wordt. De BSO VillaDriel doet er alles aan om dat te bewerkstelligen. Wij spreken diegene die pest aan en maken hem/haar duidelijk dat met het pesten gestopt moet worden. Wij maken de Pester bewust van het effect van zijn gedrag. Afhankelijk van de ernst van het pesten kan een straf worden uitgedeeld. Contact opnemen met de ouders is één van de mogelijkheden. Pesters hebben vaak niet door dat ze een gepest kind pijn en verdriet doen. Het is belangrijk te onthouden dat pestkoppen meestal geen gemene kinderen zijn. Thuis of tussen hun vrienden of vriendinnen kunnen ze heel aardig zijn. Maar ze willen wel aandacht of erbij horen en zij denken dit te bereiken door de baas te spelen en anderen buiten te sluiten of over anderen te roddelen. Vaak hebben Pesters een groepje kinderen om zich heen. De kinderen die bij een dergelijk Pester horen zijn zelf vaak ook bang dat ze gepest worden. Door het vriendje te zijn met de Pester, hopen ze dat ze zelf niet worden gepest of dat er over hen geroddeld wordt. Veel kinderen die pesten, zijn vroeger zelf gepest. Het zijn vaak kinderen die niet gelukkig zijn: zij krijgen bijvoorbeeld te weinig aandacht of zij hebben leerproblemen op school.

We leren de kinderen in de binnen- en buitenruimtes hoe we die ruimtes willen gebruiken. Hoe er met elkaar wordt omgegaan, waar bepaalde activiteiten wel of niet gedaan kunnen worden. Respect voor de spullen van een ander, respect voor de natuur en dieren.

In de groep begeleiden we de kinderen in interacties naar elkaar en naar de groepsleiding toe. We leren de kinderen hun gevoelens benoemen, iets leuks, spannends, akeligs, verdrietigs of ontroerends te beleven. We leren de kinderen dat de beleving van emoties voor alle kinderen anders is en dat te respecteren.

We leggen de kinderen uit welke omgangsvormen we verwachten van de kinderen. Bijvoorbeeld geen speelgoed van elkaar afpakken, niet slaan, niet vloeken. Wij leggen uit waarom wij dit niet willen en geven ook aan hoe kinderen ermee om kunnen gaan als dit toch gebeurt en op wie ze kunnen terugvallen. We geven hierin zelf het voorbeeld. We leren de kinderen als ze iets willen om er op een juiste manier om te vragen bv. ‘mag ik een boterham’. We stimuleren de kinderen om ‘alstublieft’ of ‘dank u wel’ te zeggen, elkaar waarderen en complimenteren.

We geven de kinderen uitleg en informatie over de activiteit zodat zij weten wat er gaat gebeuren en wat er van hun verwacht wordt. De uitleg en informatie wordt aangepast bij het ontwikkelingsniveau en belevingswereld van de kinderen. We bespreken en begeleiden de kinderen met de nieuwe ervaringen die ze tijdens een spel of bij een activiteit opdoen.

Dagelijks in overleg bieden wij de kinderen activiteiten aan maar respecteren ook hun keuze er niet aan mee te doen. Bij de BSO VillaDriel zijn de activiteiten geen verplichting. Wanneer het kind van de zijlijn meekijkt en interesse vertoont, nodigen we het toch uit om mee te doen. Uitgangspunten van onze dagindeling buiten de basis dag structuur is: Overleggen met kinderen over de mogelijkheden en activiteiten die worden aangeboden, luisteren en kijken waar hun interesses en behoeften liggen en daar op inspelen.

Praktijkvoorbeelden:

Als een van de kinderen een ander kind (per ongeluk) pijn doet, wordt het betrokken bij het troosten van het andere kind.

Wij gebruiken geen vieze of lelijke woorden . Wij geven het goede voorbeeld.

Om het kind empathie te leren ontwikkelen, is het belangrijk het zelf ook te laten zien. Om te beginnen door aardig te zijn tegen onszelf: het is normaal dat iedereen af en toe fouten maakt, dat hoort nu eenmaal bij het leven. Dat weten wij natuurlijk wel, maar gedragen we ons daar ook naar? Want waar het om gaat, is hoe wij hiermee omgaan. Scheldt als leiding elkaar en de kinderen dus ook niet uit voor domkop als zij iets vergeten. Wij geven het toe als wij fout zitten, wij zeggen zelf ook sorry als de situatie daarom vraagt en zorgen voor een oplossing.

We accepteren geen pesten en laten ook geen kinderen buiten gesloten worden. Wij Leggen de gevoelens van andere kind uit.

Het is belangrijk dat het kind snapt en in de gaten heeft wat voor uitwerking zijn gedrag heeft op een ander. Wij helpen het kind hierbij door bij botsingen met andere kinderen rustig en op een neutrale toon wat hints te geven, zoals: 'Zag je Lisa's gezicht? Zag je hoe ze keek? Hoe denk je dat ze zich nu voelt? Hoe denk je dat jij je zou voelen?'

Wij leggen aan het kind uit waarom iets fijn, aardig, respectvol of behulpzaam is. Waarom men iets belangrijk vindt of waarom men iets doet. Bijvoorbeeld: 'je moet opstaan voor een oudere mevrouw in de trein omdat dat hoort' of: 'ouderen mensen zijn slechter ter been en kunnen niet altijd stabiel of lang staan, daarom is het fijn om voor ze op te staan als je jonger bent'.

Iedereen is goed zoals hij/zij is en mag zijn zoals hij/zij is. Wij leren het kind dat er ook andere culturen zijn en dat de gewoonten van iemand met een andere achtergrond kunnen verschillen van "onze" regels. Dat onze normen en waarden niet per se beter zijn dan die van een ander. Zo stimuleren wij hem zich in te leven in een ander en zich open te stellen voor andere ideeën. Een kind in aanmerking laten komen met andere culturen is een hele mooie manier. Door boeken te lezen, verhalen vertellen, een film laten zien, eten te laten proeven, en bijzonder plekken te bezoeken, enzovoort.

Eerst vragen, niet zomaar afpakken. Wij helpen het kind van jongs af aan om zich te verplaatsen in de ander. Dat is nog heel lastig voor hele jonge kinderen maar je kunt er zeker al een begin mee maken door vanaf dat ze het begrijpen steeds weer te verwoorden hoe iets voor een ander is. En als ze wat ouder zijn ze mee te nemen in: 'Is het fijn als iemand iets afpakt? Kijk, het kindje huilt ervan...'

Geen dingen stuk maken en vriendelijk tegen elkaar zijn, maar toch gaat soms fout. Wij Leren het kind sorry zeggen, Nou, dat is nogal wat!... en niet gemakkelijk voor heel veel volwassenen. Laat staan voor kinderen. Sorry zeggen gaat niet vanzelf. Kinderen moeten dat leren en dat gaat met vallen en opstaan. Maar het is wel belangrijk. Excuses aanbieden hoort bij onze normen en waarden. Wij kunnen het vergelijken met dankjewel en alsjeblieft zeggen. Ook dat moeten kinderen leren. Het is goed dat ze het leren, omdat het beleefdheidsregels zijn die een nuttige functie hebben bij de sociale omgang.

Wij leren het kind zorgen voor een oplossing. Als het gedrag van een kind heeft gezorgd voor verdriet of boosheid bij de ander dan proberen wij samen met hem naar een oplossing te zoeken. Als kinderen zich goed voelen, zijn ze eerder geneigd om iets goeds te doen. Wij proberen dus niet het schuldgevoel van een kind nog groter te maken. Het is belangrijk dat het kind leert hoe hij/zij op een meer positieve en gezonde manier op een situatie kan reageren

Wanneer jonge kinderen liegen spreken we over het algemeen van jokken. Jonge kinderen zijn nog niet in staat om objectief naar de waarheid te kijken, waardoor fantasie en de werkelijkheid door elkaar kunnen lopen. Vanaf een jaar of zes, zeven zijn kinderen in staat om realistisch te denken en kunnen ze echt bewust gaan liegen. Hoe gaan wij er mee om? Wij belonen de eerlijkheid. Geeft het kind eerlijk toe dat hij/zij iets fout heeft gedaan, dan laten wij merken dat wij dat waarderen. Wij vertellen dat wij blij zijn dat hij/zij naar ons toe is gekomen, ook al vinden wij het niet leuk wat het kind heeft gedaan. Hierdoor zal hij/zij in het vervolg eerder geneigd zijn om de waarheid te vertellen.

Discriminatie is het ongelijk behandelen van mensen op basis van kenmerken, zoals afkomst, huidskleur, sekse en seksuele voorkeur. Racisme is negatief gedrag naar iemand van een ander ras. Welke huidskleur een kind heeft, zegt natuurlijk niets over wie hij/zij daadwerkelijk is. Vooroordelen (gedachten) leiden soms tot discriminatie (gedrag), maar niet altijd. Wij geven zelf het goede voorbeeld. Door respect en waardering te tonen voor anderen leren wij de kinderen dat mensen met andere gewoonten niet raar of eng zijn.

We staan niet toe dat een kind als persoon wordt afgekeurd. Gedrag kan wel worden afgekeurd. Dit subtiele onderscheid wordt duidelijk in het voorbeeld "Jij bent stout" versus "Jij doet stout". Uitspraken als "Dat is stom" of "Dat is vies" worden meteen gecorrigeerd in "Dat vind ik niet leuk" en "Dat vind ik vies". Zo leren kinderen elkaars mening respecteren.

Als een kind hulp nodig heeft met iets of iets wil, kan een kind dat gewoon vragen (indien de leeftijd dat toestaat). Een ander commanderen of bevelen uitdelen, staan we niet toe. Een kind leert zo respect te hebben voor een ander en zal ervaren dat het ook respect terugkrijgt.

Indien een kind een keus heeft, zullen wij een kind ook altijd vragend benaderen. Dit geldt bijvoorbeeld bij het kiezen van een speelactiviteit of het kiezen van broodbeleg. We zullen altijd luisteren naar het antwoord. Heeft het kind eigenlijk geen keus, dan zullen we ook niet vragen, maar 'stellen'. Als een kind buiten gaat spelen, maar het is te koud om zonder jas naar buiten te gaan, dan vragen we niet "Wil je je jas aantrekken?", maar dan zeggen we "Je gaat jouw jas even aantrekken".

Wanneer er iets gebeurd is dat niet door de beugel kan, maar het onduidelijk is wie het heeft gedaan, dan gaan we met de kinderen in gesprek (mits de leeftijd dat toestaat). We vinden het belangrijker dat de kinderen vertellen wat er is gebeurd en ook kunnen vertellen wat er niet goed aan was (en waarom niet) dan dat er consequenties moeten volgen op wat er is gebeurd.

4. ORGANISATORISCH ASPECTEN VAN HET PEDAGOGISCH BELEIDSPAN

In dit hoofdstuk wordt de acties beschreven die ondernomen worden om het pedagogisch beleidsplan in de praktijk te laten werken.

GEDRAGSPROTOCOL

Plagen leert uw kind voor zichzelf opkomen. Ze worden er sterker van. Bij plagen is er sprake van gelijkwaardigheid. Door elkaar te plagen leren kinderen om met conflicten om te gaan. Het hoort bij het groot worden.

Bij pesten worden kinderen systematisch psychisch of fysiek geweld aangedaan. Pesten is bedreigend. Bij pesten wordt een slachtoffer uitgezocht om de baas over te spelen op een heel bedreigende manier. De pestkop misbruikt zijn macht: het slachtoffer wordt geslagen, uitgescholden, vernederd, gekleineerd en/of buitengesloten.

Als er pestgedrag bij ons op BSO plaatsvindt, ervaren we dat als een serieus probleem voor de gepeste kinderen, voor de medewerker, voor de ouders, voor de Pesters en voor de andere kinderen. In dit soort gevallen bestaat het gedragsprotocol van BSO VillaDriel uit:

- Respect: Ik behandel anderen met respect
- Niet over de streep: ik let erop dat ik anderen niet hinder of pijn doe
- Zonder geweld: Ik gebruik geen geweld om mijn zin te krijgen en mijn ruzies op te lossen
- Aanspreekbaar: Als een ander 'NEE' of 'STOP' zegt, dan stop ik ook echt of ik doe een stap terug.

Ook verzinnen de kinderen van de BSO zelf de consequenties van het overtreden van de regels en moeten ze elkaar er ook aan herinneren om zich volgens deze regels te gedragen. Na een discussie met de groep en de begeleider worden de beste regels op het contract gezet, die vervolgens door alle kinderen en de begeleider wordt ondertekend.

DAGSTRUCTUUR

Afhankelijk van de dag komt de eerste groep kinderen om 14.45 uur op de BSO. Onder begeleiding van de pedagogisch medewerkers wordt er gedronken en krijgen de kinderen fruit te eten. Na 15 tot 20 minuten is dit relax moment ten einde en kiezen de kinderen een activiteit in één van de verschillende beschikbare ruimtes. De volgende groep kinderen komt om 15.15 uur binnen en gaan deze kinderen net als de vorige groep, naar de eetruimte om wat te drinken en fruit te eten. Ook na 15 tot 20 minuten is dit relax moment ten einde en kiezen de kinderen zelf een speelactiviteit.

Op woensdagen en vrijdag wordt de opvang vanaf 12 uur aangeboden. Als de kinderen van school komen wordt er eerst gezamenlijk gegeten. In de middag is er dan nog een drink en/of fruit moment.

In schoolvakanties hebben we niet te maken met schooltijden en wordt er hele dag opvang geboden met voldoende eet- en drinkmomenten.

Er worden per dag 2 tot 4 activiteiten aangeboden waaraan de kinderen kunnen deelnemen. VillaDriel is een BSO met een opendeuren beleid. Dit houdt in dat er geen deuren aanwezig zijn in de verschillende ruimtes waar de activiteiten worden aangeboden waaraan kinderen van alle leeftijden aan mee mogen doen. Voor een aantal specifieke ruimtes zoals toilettenblok, theater en kantoor zijn wel deuren maar deze zijn voorzien van glazen ruit en/of beschikken deze ruimte over een extra raam voor toezicht.

De kinderen mogen bij (spel of extra) activiteiten de basisgroep ruimte verlaten.

PEDAGOGISCHE MEDEWERKERS

De opvang is gericht op de ontwikkeling van ieder kind. Kinderen krijgen de mogelijkheid om in hun eigen tempo en mogelijkheden te groeien. Begeleiding op basis van interesses door de pedagogisch medewerker en het afstemmen van het materiaal per kind zijn hierbij essentieel.

Dat betekent dat de pedagogische kwaliteit uiteindelijk tot stand komt op de werkvloer in de relatie tussen kinderen en pedagogische medewerkers, tussen ouders/verzorgers en pedagogische medewerkers en tussen pedagogische medewerkers onderling. Daartoe dienen de pedagogische medewerkers over bepaalde kwaliteiten te beschikken. Zij dienen in staat te zijn een visie te verwoorden met betrekking tot het opvoeden van kinderen in groepsverband (*normen en waarden*) en met betrekking tot het individuele kind. Deze visie moet aansluiten bij de pedagogische visie van de BSO VillaDriel en dat komt tot uiting in het dagelijks functioneren. De pedagogische medewerkers vertalen beleid naar de praktijk, denken mee, spelen mee en signaleren.

Aangezien BSO VillaDriel het belangrijk vindt dat pedagogische medewerkers professioneel handelen, vindt er een gerichte werving plaats die voldoet aan bovenstaande eisen. De pedagogische medewerker is nooit uit het gezichtsveld van de kinderen. Er is altijd een vertrouwd gezicht op de groep bij de kinderen. Wij hanteren het principe van vier ogen per groep kinderen. Dat betekent dat BSO VillaDriel maatregelen neemt ter voorkoming van kindermisbruik. BSO VillaDriel neemt stagiaires en vrijwilligers in dienst om de garantie te kunnen geven van voldoende begeleiding en voor een veilige omgeving.

Personeel of mensen die regelmatig op het kindercentrum verkeren zijn verplicht zich te laten registreren in het kinderopvang register. Indien nieuw personeel of stagiaires hier nog niet in geregistreerd staan zal een VOG (verklaring Ontremd Gedrag) aangevraagd moeten worden waarmee de betreffende persoon zich dan kan laten inschrijven in het register. Daarna kan de persoon gekoppeld worden aan Kindercentrum VillaDriel.

In BSO VillaDriel werken alleen gekwalificeerde mensen als pedagogisch medewerker, zie voorwaarden CAO Kinderopvang. BSO VillaDriel heeft voorkeur voor mensen met minimaal niveau 3, een VIG 3 of PW-3 kinderopvang diploma, PW-4 of een HBO diploma (pedagogische richting) en ervaring met het werken in de kinderopvang.

BSO VillaDriel streeft ernaar om de pedagogisch medewerkers op vaste dagen in te zetten, zodat er structuur is voor de kinderen. Als er iemand ziek of vrij is, zullen we trachten minimaal een 'bekend' gezicht op de groep te zetten.

OPLEIDINGSPLAN

Jaarlijks kijkt VillaDriel naar de opleidingsvereisten aan onze medewerkers zowel individueel als naar de wettelijke en bedrijfsbehoefte. Er wordt gekeken bijvoorbeeld naar (kind) EHBO, BHV, Oog voor interactie, TINK training, Nederlandse taal (3F), meldcode, VVE cursus en een gezonde start en kindercoaching.

De functie van de pedagogisch beleidsmedewerker is het mede ontwikkelen van pedagogisch beleid maar ook zorgen als coach voor het verbeteren van de pedagogische kwaliteit van de werkzaamheden en professionele ontwikkeling van de pedagogische medewerkers. Een coach begeleidt en traint de medewerker(s) bij de dagelijkse praktijkwerkzaamheden. Iedere pedagogisch medewerker ontvangt jaarlijks coaching, ook pedagogisch medewerkers met flexibele inzet.

De functie van Pedagogische beleidsmedewerker/coach wordt bij VillaDriel gecombineerd. Sinds mei 2018 wordt deze functie vervuld door Harriette van Rooij en hieraan is Annette Van Oeffelen de Bruijn aan toegevoegd. Voor deze taak wordt een hoeveelheid personele capaciteit ingezet van minimaal de wettelijke hoeveelheid uren. De pedagogisch coach werkt mee en coacht de medewerkers in alle locaties/ uniek LRK van Kindercentrum VillaDriel. Iedere pedagogisch medewerker ontvangt coaching, ook tijdelijke en flexibele medewerkers. Dit is schriftelijk vastgelegd in opleidingsplannen van Kindercentrum VillaDriel. De pedagogisch medewerkers worden regelmatig bijgeschoold/nageschoold voor een optimale kwaliteit. De opleidingsplannen worden jaarlijks geëvalueerd en indien nodig vaker bijgesteld. Op 1 januari van elk jaar stelt de Beleidsmedewerker/coach vast, hoeveel uur inzet vereist is voor zowel de beleidsvorming als de coaching. Elke pedagogisch medewerker krijgt coaching en wordt schriftelijk vastgelegd. Het aantal uur minimale inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker op jaarbasis is afhankelijk van het aantal fte aan pedagogisch medewerkers en het aantal kindercentra, volgens de volgende rekenregel:

$(50 \text{ uur} \times \text{het aantal kindercentra}) + (10 \text{ uur} \times \text{aantal fte pedagogisch medewerkers})$.

De minimaal benodigde hoeveelheid uren wordt wettelijk als volgt berekend. Allereerst is er 50 uur per uniek LRK nummer benodigd, vervolgens wordt dit uitgebreid met 10 uur per full time pedagogisch medewerker. Aangezien VillaDriel op beide locaties (Hoorzik en Talent Factory) een KDV en een BSO heeft zijn er 4 unieke LRK nummers, dus het eerste deel is $4 \times 50 \text{ uur} = 200 \text{ uur}$ per jaar.

Het aantal Pedagogisch medewerkers per 1-1-2021 is 16 maar omdat er een aantal part time werkt gaat het om 10 Full Time Equivalenten. De benodigde coaching is dus $10 \times 10 = 100 \text{ uur}$ per jaar. Totaal komen we dan op minimaal 300 uur inzet per jaar voor het coachen van onze pedagogische medewerkers. Omdat het personeel in meerdere groepen en locaties werkzaam zijn wordt voor het gehele bedrijf minimaal 300 uur ingezet, dit kan in verschillende BSO, KDV of PA groepen zijn.

De pedagogisch beleidsmedewerker en de BKR

De pedagogisch beleidsmedewerker mag meetellen in de BKR wanneer de medewerker als meewerkend coach op de groep staat. Dit geldt uitsluitend voor de tijd dat de pedagogisch beleidsmedewerker werkzaamheden verricht als pedagogisch medewerker. De coaching uit zich dan, bijvoorbeeld, door het geven van voorbeelden, tips, nadere uitleg tijdens de werkzaamheden, video interactie, coaching gesprekken, training, schriftelijk opdracht, zelf reflectie gesprekken, functioneringsgesprekken, team overleg en enzovoort. De coach zal meedraaien op elke groep binnen VillaDriel.

VillaDriel mag tevens jaarlijks zelf bepalen hoe de coaching uren ingezet worden. Het aantal uur hoeft niet voor iedere medewerker hetzelfde zijn of naar rato van de omvang van het dienstverband. Hierbij geldt wel de voorwaarde dat elke pedagogisch medewerker jaarlijks coaching ontvangt.

In onderstaande tabel zijn de Fte's verdeeld over de verschillende groepen, vervolgens is met de formule $50 + 10 \times \text{aantal FTE}$ berekend hoeveel uur per jaar er voor elke groep nodig zou zijn. De coach werkt gemiddeld 46 weken per jaar. Het aantal uren op de KDV+PA groep op de Hoorzik zou dus $83/46 = 1,8 \text{ uur}$ per week. De

coach wordt gemiddeld elke week 2 uur op elke groep ingepland waarmee ruimschoots aan de minimale aantal uren komt.

Locatie	Groep	FTE	Uren per jaar (50 + 10 x FTE)	Uren per week
Hoorzik	BSO	2,9	79	2 u/week
	KDV + PA	3,3	83	2 u/week
Talent Factory	BSO	0,6	56	2 u/week
	KDV + PA	3,2	82	2 u/week
	totaal	10	300	8 uren/week

De Pedagogisch beleidsmedewerkers die ook als pedagogisch medewerker op de groep staat, al dan niet als meewerkend coach, worden zelf ook gecoacht. Harriette van Rooij en Annette van Oeffelen de Bruijn coachen elkaar en hebben vanuit bedrijfsvisie een gesprekspartner bij de eindverantwoordelijke, Ingeborg van der Zanden Bartels in het wekelijkse gesprek. In dit wekelijkse gesprek en tijdens gezamenlijke werkzaamheden zal de coach ook de eindverantwoordelijke coachen. De inzet van de beleidsmedewerker en pedagogisch coach wordt ook in een apart protocol beschreven.

INVALKRACHTEN

BSO VillaDriel streeft ernaar om nooit externe invalkrachten in te zetten op een groep. Voordat er een invalkracht ingezet wordt, wordt er eerst gekeken of het intern opgelost kan worden.

OPLEIDING/LEERBEDRIJF

Op 1 augustus 2015 droegen de kenniscentra in Nederland alle erkenning van leerbedrijven over aan De Samenwerkingsorganisatie beroepsonderwijs bedrijfsleven, ofwel SBB. Ons kinderdagverblijf is een door SBB erkend Leerbedrijf voor de opleiding pedagogisch medewerker. Deze erkenning wordt elke vier jaar getoetst en geregistreerd door en bij SBB. Jaarlijks worden op verschillende groepen stagiaires geplaatst en begeleid.

STAGIAIRES / GROEPHULP / VRIJWILLIGERS

Wij hanteren het principe van vier ogen per groep kinderen. Dat betekent dat BSO VillaDriel maatregelen neemt ter voorkoming van kindermisbruik. BSO VillaDriel neemt stagiaires en vrijwilligers in dienst om een veilige omgeving te kunnen waarborgen. Op een aantal groepen van BSO VillaDriel kunnen deze stagiaires en vrijwilligers werkzaam zijn. Stagiaires zijn veelal 'boventalig'. Dit houdt in dat de stagiaires niet ingezet worden als groepsleidsters.

Wij zijn een erkend leerbedrijf. Dit betekent dat stagiaires bij ons ervaringen op kunnen doen en ook de praktijkexamen mogen doen. Tijdens je stageperiode staan onze stagiaires altijd boventallig op de groep en ze voeren onder begeleiding van onze leidsters de taken uit waar ze voor opgeleid worden. De beste manier om een vak te leren is door het te doen. Zo leren onze stagiaires ook en niet alleen uit de boeken.

Onze (stagiaire) pedagogisch medewerker starten bij hun eerste jaar met de huishoudelijke en kleine verzorgende taken. Daarnaast werken ze aan hun competenties en opdrachten van school. Stagiaires worden intern begeleid door een pedagogisch medewerker. Stagiaires ondersteunen de pedagogisch medewerkers in hun werkzaamheden. Stagiaires voeren allerlei opdrachten uit met de kinderen, zowel individueel als in groepsverband. In eerste instantie gaat dit onder begeleiding en supervisie van de praktijkbegeleidster, later ook zelfstandig maar altijd onder toezicht. De opdrachten kunnen variëren van het doen van verzorgende/begeleidende activiteiten, rapporteren en observeren. De praktijkbegeleidster bewaakt het totale opleidingsplan en onderhoudt contact met de opleiding. Kinderopvang VillaDriel heeft een beleid voor stagiaires, hierin staan hun taken en verantwoordelijkheden beschreven. BOL Stagiaires staan niet alleen op het kindercentrum VillaDriel. Formatieve inzet van BBL stagiaires moet altijd worden afgestemd met en beoordeeld worden door de praktijkopleider. Een BBL stagiair die in het tweede en derde leerjaar zit kan formatief worden ingezet van 50 tot 100%. Het percentage is afhankelijk van de competenties en houding van de stagiair en gebaseerd op het advies van de praktijk begeleidster.

Op deze manier kan een stagiaire op VillaDriel haar/zijn stage eigen maken. Afhankelijk van hun eigen competentie, initiatieven en ontwikkeling krijgen ze onder begeleiding steeds meer kind - en groep gebonden taken.

Leerjaar 1 (periode 1,2,3 en 4)

In algemeen in de loop van hun eerste opleidingsjaar, hebben onze stagiaires de volgende taken:

- Verzorgende taken op het gebied van voeding en hygiëne
- Flesvoeding geven
- Verschonen zo nodig onder begeleiding
- Het aanleren en uitvoeren van de dagindeling
- Kinderen individueel als in groepsverband begeleiden
- Observeren en observatie formulier op juiste manier invullen
- Overdracht aan de ouders doen en de logboekjes fbij houden
- Activiteiten voorbereiden, bespreken, uitvoeren en evalueren
- Werken aan hun eigen zelfstandigheid
- Groepsoverleg en zo nodig TEAM vergaderingen bijwonen

Leerjaar 2 (periode 5,6,7,8)

De stagiaire heeft de volgende taken ;

- Zelfstandig de verzorgende taken uitvoeren, inzicht en initiatief tonen
- De stagiaire moet inzicht hebben in de dagindeling/ planning en vooruit kunnen werken
- Verantwoordelijkheid nemen / zelfstandig werken
- Begeleiden van kinderen individueel als in groepsverband
- De stagiaire is op de hoogte van de pedagogische omgeving en past deze toe op haar/zijn werk binnen kinderdagverblijf VillaDriel
- Signaleren en observeren (door middel van een observatielijsten)

- Logboekjes en of plakboekjes bijhouden
- Activiteiten voorbereiden en uitvoeren
- Overdracht naar ouders Groepsvergaderingen en TEAM werkoverleg bijwonen
- 10 minuten gesprek met ouders bijwonen
- Telefoon opnemen zowel intern als extern

Leerjaar 3 (periode 9,10,11 en 12)

De stagiaire heeft de volgende taken;

Ten aanzien van de kinderen

- CONCRETISERING VAN DE PEDAGOGISCHE DOELEN van het kindercentrum VillaDriel die gebaseerd is op Reggio Emilia
- Het bieden van emotionele veiligheid; het bevorderen van de persoonlijke competentie; het bevorderen van de sociale competentie; de socialisatie van kinderen door overdracht van algemeen aanvaarde normen en waarden. Deze doelen zijn zichtbaar in de werkzaamheid van de stagiair.
- Zelfstandig de verzorgende taken uitvoeren, inzicht en initiatief tonen
- Stagiaire kan verantwoordelijkheid nemen / zelfstandig werken
- Kinderen individueel en in groepsverband begeleiden
- Zorgt voor de dagelijkse verzorging van kinderen (voeding, hygiëne ed.)
- Signaleren en observeren (door middel van een observatielijsten)
- Activiteiten plannen, voorbereiden en uitvoeren Team overleg deel nemen
- communiceren met ouders en 10 minuut gesprek uitvoeren.

Groepshulp taakomschrijving:

Wanneer een groepshulp bij de BSO ingepland staat, voert ze onder begeleiding van de pedagogisch medewerker licht verzorgende werkzaamheden uit, helpen tijdens de eet momenten, samen met kinderen tafel dekken, opruimen en afwassen. Ze voert licht huishoudelijke werkzaamheden uit ter ondersteuning van de pedagogisch medewerkers en houdt samen met de pedagogisch medewerker(s) toezicht op (buiten-)activiteiten. Ze begeleidt samen met de pedagogisch medewerker(s) kinderen tijdens uitstapjes.

Bij de extra activiteiten zoals bijvoorbeeld koken, begeleidt ze de kinderen bij het snijden van groenten en fruit, koken en bakken samen met de pedagogisch medewerker en enzovoort.

Bij extra activiteiten zoals knutselen, naailes, mozaïek en enzovoort, voert ze licht huishoudelijke werkzaamheden uit ter ondersteuning van de pedagogisch medewerkers zoals opruimen en poetsen van materialen en helpt begeleiden van de kinderen tijdens knutselactiviteiten.

Vrijwilliger taakomschrijving:

De pedagogisch medewerkers van de groep zijn verantwoordelijk voor de gang van zaken op de kinderopvang. Vrijwilligers staan altijd boventallig en worden dus niet meegenomen in de beroepskracht-kind ratio. Tijdens de openingstijden van de kinderopvang biedt de vrijwilliger ondersteuning door te helpen met het werk op de groep. De werkzaamheden kunnen bestaan uit bijvoorbeeld: met de kinderen meespelen, voorlezen aan een groepje kinderen, helpen bij het eten en drinken, helpen met poetsen etc. De werkzaamheden van de vrijwilliger worden vooraf afgestemd. De vrijwilliger draagt geen verantwoordelijkheid voor de groep, de eindverantwoordelijkheid ligt bij de pedagogisch medewerker. De overdracht met ouders is de

verantwoordelijkheid van de pedagogisch medewerker. Vrijwilligers worden op vaste dagdelen ingezet, zodat ze een vast gezicht zijn voor de kinderen en de ouders.

BASISGROEPEN

BSO VillaDriel heeft haar basisgroepen en het aantal pedagogisch medewerkers afgestemd op de Wet Kinderopvang. Basisgroepen op buitenschoolse opvang (BSO) VillaDriel hebben geen eigen groepsruimte. Kinderen maken gebruik van verschillende ruimtes. Hoe groot de basisgroep maximaal mag zijn, heeft te maken met de leeftijd van de kinderen. Hoe ouder de kinderen in de basisgroep zijn, hoe groter de basisgroep mag zijn.

Voor de BSO zijn normen gesteld op 01-01-2019 voor de groeps grootte en beroepskracht-kind ratio

- In een groep binnen de leeftijdscategorie 4-7 jaar, mag één pedagogisch medewerker maximaal 10 kinderen opvangen en twee pedagogisch medewerkers 20 kinderen.
- Is de groep voor 4-13 jarigen, dan mag één beroepskracht 11 kinderen opvangen en twee PM'ers 22. Dat betekent wel per beroepskracht dat er maximaal 9 van de 11 kinderen jonger dan 7 jaar mogen zijn.
- Zit er in een basisgroep enkel kinderen vanaf 7 jaar dan mag een beroepskracht 12 kinderen opvangen. De maximale groeps grootte voor deze kinderen mag 30 kinderen bedragen. Hier moeten dan wel drie pedagogisch medewerkers op staan.
- Om de juiste beroepskracht-kind ratio te controleren gebruikt VillaDriel software van KOVnet waarin de regelgeving is verwerkt. Bij het inplannen van kinderen en personeel wordt aangegeven of wordt voldaan aan de maximale groeps grootte en de beroepskracht-kind ratio. Ook kunnen wij 1ratio.nl gebruiken, dit rekenmodel is ontwikkeld in opdracht van het Ministerie van SZW in samenwerking met de convenantpartijen Brancheorganisatie Kinderopvang, BOinK, GGD Nederland en VNG.

In tabelvorm is dit als volgt:

Leeftijd	Maximaal aantal kinderen bij 1 beroepskracht	Maximaal aantal kinderen bij 2 beroepskrachten	Maximaal aantal kinderen bij 3 beroepskrachten
4 tot 7	10	20	
7 tot de leeftijd waarop het basisonderwijs eindigt	12	24	30
4 tot de leeftijd waar het basisonderwijs eindigt	11 ¹	22 ²	

¹ Waarvan maximaal negen kinderen van 4 tot 7 jaar.

² Waarvan maximaal achttien kinderen van 4 tot 7 jaar.

Er kunnen op BSO VillaDriel per dag maximaal 50 kinderen opgevangen worden. Anno 2019 hebben wij 2 basisgroepen van maximaal 22 kinderen in de leeftijd van 4 tot 13 jaar met de mogelijkheid zo nodig van het starten van een derde basis groep. De beroepskracht kind ratio is 1 op 11.

In de praktijk betekent dit dat afhankelijk van hoeveel kinderen er per dag in de week opgevangen worden, er een of meerdere basisgroepen zijn. De basisgroepen worden BSO-1, BSO-2 en BSO-3 genoemd. Alle groepen maken gebruik van dezelfde ruimtes, er is geen aparte groepsruimte per basisgroep. In deze gezamenlijk groepsruimte is er meer keus voor kinderen om samen te spelen met vriendjes van ander basisgroep en ontstaat meer gelegenheid om specifieke activiteiten aan te bieden, bijvoorbeeld aan kinderen van dezelfde leeftijd of aan kinderen met dezelfde interesse. Op vaste momenten in de dag, zoals het eetmoment, verblijven de kinderen in basisgroepen. VillaDriel hanteert een open deuren beleid.

De kinderen kunnen de eigen basisgroep verlaten voor:

- Gezamenlijke thema-activiteiten
- Creatieve activiteiten
- Muziekactiviteiten
- Spelactiviteiten
- Educatieve activiteiten
- Buitenactiviteiten/uitje
- Sportactiviteiten

De wet bepaalt dat ieder kind in één vaste basisgroep moet worden opgevangen. Deze basisgroep kan niet per werkdag verschillen. Het komt er dus op neer dat VillaDriel twee (zo nodig drie) basisgroepen op de BSO heeft waarin alle kinderen worden ondergebracht.

Indien kinderen bij activiteiten de basisgroep verlaten, wordt de maximale omvang van de basisgroep tijdelijk losgelaten. Wel blijft het aantal kinderen per beroepskracht van toepassing, ten aanzien van het totaal aantal aanwezige kinderen op de locatie.

De basisgroep kan ook verlaten worden in onderstaande situaties:

- Wanneer er sprake is van een lage bezetting op de groep(en), bijvoorbeeld tijdens vakantieperiodes of studiedagen;
- als uw kind meerdere dagen in de week komt, kan er zijn dat hij of zij geplaatst wordt in andere basisgroepen op dezelfde locatie. Dit is het geval bij een (structureel) lagere bezetting van groepen op een specifieke dag van de week. (bijv. woensdagen en vrijdagen).
- Wanneer er door de ouders extra opvang is aangevraagd en dit, rekening houdend met de BKR, niet op de basisgroep te realiseren is;
- Indien er niet direct plaats is op de aangevraagde dagen of een gedeelte daarvan, wordt dit bij de aanmelding met de ouders besproken. Op een dergelijk moment wordt de mogelijkheid geboden om in een andere de basisgroep om met de opvang te starten. Deze afwijking van de basisgroep en de duur daarvan worden in een apart formulier vastgelegd;
- Bij het samen openen en sluiten aan het begin en het einde van de dag;
- Bij calamiteiten zoals bijvoorbeeld een eventuele ontruiming.
- Indien er van de basisgroep wordt afgeweken, behalve wanneer het een activiteit betreft, wordt schriftelijk toestemming gevraagd dat hun kind in één andere basisgroep kan worden geplaatst.

Door groei of juist afmeldingen in het aantal kinderen op een dag kan het nodig zijn om structureel een basisgroep extra of juist een basisgroep minder in te gaan zetten. Hierdoor kan het nodig zijn dat van enkele kinderen de indeling naar basisgroepen herzien zal moeten worden.

Het minimale aantal beroepskrachten per basisgroep wordt gecontroleerd met het planningssysteem KOVnet. Op minder drukke dagen en ook bij de voorschoolse opvang hebben de vaste leidsters een roulerend rooster. Voor de kinderen is er altijd een bekende leidster aanwezig.

VERSCHIL EN INTERACTIE TUSSEN LOCATIE HOORZIK EN TALENT FACTORY

Zowel op de locatie Hoorzik als op Talent Factory wordt buitenschoolse opvang (BSO) aangeboden. Bij de BSO Talent Factory vinden we dat ieder kind uniek is en recht heeft om op te groeien in een veilige en stimulerende omgeving. Het specifieke van de Talent Factory is dat tijdens schoolweken extra activiteiten worden aangeboden op het gebied van beweging en spel, koken en bakken, groen & buiten zijn of knutselen. Talent Factory BSO is ingericht voor het bieden van dit soort speciale activiteiten en heeft niet de uitgebreide speel faciliteiten die op de Hoorzik wel wordt aangeboden. Kinderen zullen op de Talent Factory sterk gestimuleerd worden om met de activiteiten mee te doen die ze gekozen hebben. Op de Hoorzik heeft het kind vrijheid om zelf een (speel)activiteit te kiezen. Wij bieden de kinderen van de BSO Hoorzik de mogelijkheid om deel te nemen aan de extra activiteiten van de BSO Talent Factory.

In de praktijk kan soms betekenen dat als een kind normaal opvang heeft op de BSO locatie Hoorzik eenmalig zich kan melden voor een extra activiteit op de talent Factory waar het kind aan mee wil doen. Die dag zal het kind naar de Talent Factory gaan. De drie uur naschoolse opvang op die wij op maandag, dinsdag en donderdag bieden worden vertaald in 1 ½ uur verplicht mee doen aan de gekozen activiteiten en 1 ½ uur vrij spelen of een andere activiteit. Anders om, wanneer een kind standaard op de BSO Talent Factory is, kan het kind zich melden voor een extra activiteit zoals een de verjaardag dag op de BSO Hoorzik.

Er kunnen maximaal 50 kinderen op BSO Hoorzik. De BSO activiteiten worden in kleine groepen gegeven waar de leeftijd van 4 tot 12 jaar kan variëren. Wij kijken naar het kind, houden rekening met de verschillende leeftijden, interesses en talenten van de kinderen en zorgen ervoor dat alle activiteiten aansluiten bij hun belevingswereld. Op BSO Hoorzik kunnen de kinderen vrij kiezen aan welke activiteiten willen ze deelnemen.

SCHOLEN

Met de activiteiten die op de BSO Hoorzik plaats vinden wordt met name gericht op scholen in de regio Maasdriel en dan voornamelijk in de kernen Kerkdriel, Velddriel, Hedel, Alem en Rossum.

3 UUR REGELING

Bij aaneengesloten openstelling van 10 uur of meer per dag kan maximaal drie uur per dag worden afgeweken van de vereiste beroepskracht-kind ratio (BKR). Daarbij moet wel minimaal de helft van de vereiste BKR ingezet worden.

Voor de BSO zijn de volgende tijdsintervallen vastgelegd waarop mogelijk afgeweken kan worden van de BKR:

- Begin van de dag van 7 tot 8 uur
- Aan het einde van de dag van 17:30 tot 18
- Tijdens de middagpauze voor personeel van 11:30 tot 13 uur.

Op de buitenschoolse opvang mogen er voor en na schooltijden en op vrije middagen maximaal een half uur per dag minder pedagogisch medewerker worden ingezet dan de BKR ratio aangeeft. Hierbij geldt dan wel een inzet van minimaal de helft van de benodigde pedagogische medewerkers. Dit zal gebeuren rond het ophalen van de kinderen op scholen.

Kindercentrum VillaDriel streeft ernaar om altijd minimaal 2 leidsters in het gebouw aanwezig te hebben. Mocht het bijvoorbeeld in de ochtend zo zijn dat er te weinig kinderen zijn dat nog geen 2 medewerksters aanwezig hoeven te zijn dan kan altijd volstaan worden met 1 leidster indien er door een ander meegekeken

kan worden op de groep door middel van camera's, verder maken wij gebruik van babyfoon en open deurbeleid.

MENTOREN

Aan ieder kind wordt een mentor toegewezen. De mentor werkt op de groep waar het kind geplaatst is. Door een eigen mentorkind te hebben is er meer ruimte voor de pedagogisch medewerker om een paar kinderen beter te leren kennen. Hierdoor kunnen zij beter inspringen op de behoeften van deze kinderen. Door een goede vertrouwensrelatie op te bouwen, zullen kinderen zich emotioneel veilig voelen op de opvang. De mentor volgt de ontwikkeling van het kind en is het eerste aanspreekpunt voor de ouders. Omdat er gewerkt wordt met 3 BSO groep heeft VillaDriel er voor gekozen om Pedagogisch medewerkers die voornamelijk op de BSO werken als mentor in te zetten. **Ingeborg Bartels, Harriëtte van Rooij**. In de administratie KOVnet wordt per kind de mentor vastgelegd. Aan de ouders wordt via mail of persoonlijk medegedeeld wie de mentor van zijn/haar kind is. Mochten er bij de mentoren wijzigingen optreden, vanwege personele wijzigingen, dan zal dit in de nieuwsbrief aan de ouders medegedeeld worden.

VIER-OGEN-PRINCIPE EN CAMERA SYSTEEM

Om de veiligheid van onze kinderen zoveel mogelijk te waarborgen passen we al vanaf het begin binnen het kindercentrum VillaDriel het vier-ogen-principe toe. Dat betekent niet dat er altijd minimaal twee mensen samen werken. Dat is niet altijd haalbaar of niet wenselijk. Het betekent wel dat het werk met de kinderen zo transparant mogelijk georganiseerd moet zijn. Dit is gerealiseerd door middel van de zichtbaarheid in de ruimtes te verbeteren door gebruik van open deuren (of juist geen deuren) en inijkramen, dat bied aan het personeel de mogelijkheid om via ramen te zien wat er in de lokalen gebeurt. Dat kan ook door het camerasysteem dat via een computer of mobiel op afstand bediend kan worden. Camerasysteem wordt gekeken door de leidinggevende van Kindercentrum VillaDriel en worden maximaal 1 tot 4 weken bewaren i.v.m. AGV privacy wet. De beelden kunnen gebruikt worden voor trainingsdoeleinden of achterhalen van een gebeurtenis tijdens de opvang. Wij streven om altijd minimaal 2 leidsters aanwezig te hebben. Mocht het bijvoorbeeld in de ochtend zo zijn dat er te weinig kinderen zijn dat nog geen 2 medewerksters aanwezig hoeven te zijn dan kan altijd volstaan worden met 1 leidster indien er door een ander meegekeken kan worden op de groep door middel van camera's, of de aanwezigheid van een vaste BOL stagiair in de groep.

Verder kijken wij bijvoorbeeld naar; staan alle ruimtes direct met elkaar in contact, zijn de ruimtes toegankelijk voor iedereen(ook de toiletten), en zichtbaar in gebruik. Het betekent ook dat onze pedagogisch medewerkers zich er bewust van moeten zijn om zo transparant mogelijk te werken. Als ze alleen zijn met een kind, bijvoorbeeld bij het naar de wc gaan, zorgen ze ervoor dat een collega weet dat je dit doet en de toiletdeur een stukje openlaten.

ONTWIKKELING VAN HET KIND DOOR OBSERVATIE EN SIGNALERING

Door de Gewijzigde Regeling Kwaliteit zijn wij, vanaf 1 juli 2015 verplicht in het pedagogisch beleidsplan aandacht te besteden aan:

- De wijze waarop beroepskrachten in de dagopvang bijzonderheden in de ontwikkeling van kinderen of andere behoeften signaleren en ouders doorverwijzen naar passende instanties die hierbij verder ondersteuning kunnen aanbieden (nieuw: art. 7 lid 1 sub i Regeling Kwaliteit Kinderopvang en Peuterspeelzalen);
- De wijze waarop beroepskrachten in de dagopvang worden toegerust voor deze taak en op welke wijze zij daarbij worden ondersteund (nieuw: art. 7 lid 1 sub j Regeling Kwaliteit Kinderopvang en Peuterspeelzalen).

In dit pedagogisch beleidsplan wordt beschreven hoe de pedagogisch medewerkers van VillaDriel de BSO kinderen observeren en hoe zij het signaleren van behoeften en/of achterstand doen. Dat gebeurt dagelijks tijdens het begeleiden en het stimuleren van de ontwikkeling van het kind. Door het aanbieden van diverse doe en speelactiviteiten. De motorische ontwikkeling wordt met name geobserveerd tijdens sport en tijdens het (buiten)spelen. De verstandelijke ontwikkeling wordt gestimuleerd door de kinderen te laten lezen, hiervoor is op de BSO een uitgebreid aanbod aan verschillende boeken aanwezig. Daarnaast wordt de verstandelijke ontwikkeling gestimuleerd door spelletje te spelen en educatieve uitstapjes. De sociaal-emotionele ontwikkeling wordt gestimuleerd door mogelijkheden van vrij spel of door juist samen met andere kinderen te spelen. Pedagogisch medewerkers observeren alle BSO kinderen. Onder observeren wordt verstaan: Het gericht en zo objectief mogelijk kijken naar een situatie, groep of individu om antwoord te krijgen op bepaalde vragen. Het doel van observeren is het volgen van het groeien, functioneren en ontwikkeling van het kind in de groep. Daarom is het observeren een prima hulpmiddel bij het signaleren van problemen. Pedagogisch medewerkers kunnen overeenkomsten en verschillen in de ontwikkeling van leeftijdgenootjes signaleren. Dit kan zowel positief als negatief zijn. Observaties en signaleren van probleem en of achterstand bij de ontwikkeling van het kind gebeurt dagelijks tijdens en door middel van de activiteiten.

Wij streven er naar de kinderen een plezierige opvang te bieden waarin ze zich goed kunnen ontwikkelen. Om te kunnen beoordelen of dit lukt, worden alle kinderen zo goed mogelijk in het oog gehouden.

Wijze waarop pedagogisch medewerkers signaleren van ontwikkelingsachterstanden of andere behoeften:

De ontwikkeling van kinderen wordt systematisch gevolgd door middel van het door ons gebruikte observatieformulier binnen BSO VillaDriel voor kinderen. Elk kind wordt apart en in groepsverband geobserveerd. Door steeds te letten op signalen van een kind krijgen wij dan een goede indruk of het kind goed kan wennen, of het zich thuis voelt (ontspannen, veilig voelt), of het aansluiting heeft met de groep, of het moe of ziek is en hoe het zich ontwikkelt. Als het nodig is bespreken de leidsters het gedrag van het kind met de ouders en/ of ze passen de manier van omgaan met het kind of de groep aan.

Indien daar aanleiding toe is zullen we een observatie verslag invullen. Deze gegevens leggen we vast in het observatie formulier maar ook dagelijks worden aantekeningen gemaakt in het logboek. Aan de hand van de informatie uit de observaties bepalen de pedagogisch medewerkers welke kinderen extra zorg nodig hebben en wat die zorg inhoud.

Wij willen op deze manier goede zorg bieden waar voldoende aandacht voor het contact met de ouders wordt besteed. Wij hebben niet de taak om systematisch gegevens te verzamelen over de ontwikkeling van alle kinderen zoals het consultatie bureau dat wel doet. Het is wel onze taak om van alle aspecten van de ontwikkeling te kunnen signaleren wanneer de ontwikkeling anders verloopt dan verwacht en het bespreken van de zorg met de ouders en daar waar nodig wordt er advies ingewonnen bij andere externe instanties als: logopedie, huisarts, consultatiebureau, JGZ.

De pedagogisch medewerksters worden toegerust voor de taak van signaleren en doorverwijzen middels:

Onze pedagogisch medewerkers hebben allemaal een afgeronde pedagogische opleiding en zijn extra toegerust met kennis uit aanvullende cursussen en workshops op pedagogisch gebied. Daarnaast beschikken

de pedagogische medewerkers over een brede dosis aan ervaring binnen hun werkgebied. Door de opleiding en de ervaring in het werken met kinderen en/of met een bepaalde leeftijdsgroep, zijn de leidsters in staat op te merken als kinderen die zich anders gedragen of ontwikkelen dan hun leeftijdsgenootjes.

De ontwikkeling van een kind gaat niet altijd vanzelf. Soms zijn er vragen, twijfels en onzekerheden over de opvoeding of de ontwikkeling van een kind. De kinderopvang vervult hierbij een signalerende en/ of ondersteunende rol. Signaleren wil zeggen dat de leidsters tekenen of signalen opmerken, die mogelijk te maken hebben met afwijkend gedrag of met een afwijking van de normale ontwikkeling.

Signalering behoort tot ons werkterrein, het stellen van een diagnose niet! Wanneer een leidster anderen behoefte of ontwikkelingsachterstand signaleert, is het van groot belang dat de leidster hierop professioneel en kundig reageert.

Binnen de gemeente Maasdriel kunnen wij gebruik maken van samenwerkingsverband Meierij, consultatie bureau, JGZ, logopedie, BNT en huisartsen(sociale Kaart), indien wij vragen hebben over opvoeding, ontwikkelingsachterstanden en vooruitlopers. Er zijn ook consultaties en expertise advies mogelijk, zo nodig kunnen ze langs komen indien er twijfels zijn bij de ontwikkeling van een kind.

Wij hebben een stappenplan gemaakt om problemen of zorgen die er zijn en die invloed kunnen hebben op een of meer aspecten in het opgroeien van het jonge kind goed aan te pakken:

- Goed observeren en signaleren,
- Aantekening (zo nodig dagelijks) maken over bijzonderheden en gebeurtenis met het kind.
- Met team en leidinggevende overleggen.
- Als nodig vraagt de leidinggevende eerste een consult of professioneel advies aan,
- De observaties worden met de ouders besproken,
- Als de ouders er mee instemmen, de zorg met consultatie bureau of andere passende instanties delen en bespreken.
- Plan van aanpak met ouders opstellen
- Het bieden van extra zorg en doorverwijzen naar huisarts, consultatiebureau of specialist.

Ontwikkelingsgebied:

- De verstandelijke ontwikkeling (cognitief)
- De motorische ontwikkeling (grove en fijne motoriek)
- De zintuiglijke ontwikkeling (horen, zien en tast)
- De lichamelijke ontwikkeling (aandoeningen, afwijkingen, groei)
- De spraakontwikkeling (begrip, verstaanbaarheid, voorwaarden voor taal, anders taliger)
- Contact maken (manier waarop, wel/niet, contact met leeftijdsgenoten en volwassenen)
- Spelen (soort spel, gevarieerd, mate van complexiteit, fantasiespel, spelopbouw)
- Zelfredzaamheid (aan- en uitkleden, zindelijkheid, eten/drinken)

De verschillende ontwikkelingsgebieden zijn nauw met elkaar verbonden. Ze zijn wel te onderscheiden maar niet te scheiden. Problemen doen zich vaak op meerdere vlakken voor of uiten zich op meerdere ontwikkelingsgebieden, bovendien beïnvloeden ze elkaar ook.

De houding bij ontwikkelings- of gedragsbehoeften:

Ten eerste is het van belang dat de pedagogisch medewerker zich steeds bewust is van het feit dat bepaald zorgwekkend gedrag niet altijd afwijkend hoeft te zijn. Om eventuele stoornissen en behoeften te signaleren en vervolgens actie te kunnen ondernemen, zullen de volgende stappen doorlopen worden:

- de pedagogisch medewerker is op de hoogte van de ontwikkelingsfasen van kinderen, zodat eventuele stoornissen/ behoeften kunnen worden gesignaleerd,
- de pedagogisch medewerker heeft een open contact met de ouder(s)/ verzorger(s) en zal proberen deze steeds op de hoogte te houden van het beeld dat van het kind bestaat en andersom,
- als een kind opvalt zal men na zorgvuldig onderling overleg het gedrag van het kind observeren,
- de pedagogisch medewerkers bespreken met elkaar en indien mogelijk met de ouder(s)/ verzorger(s), het gedrag van het kind,
- wanneer men zich zorgen blijft maken over het kind, dan zal het door de pedagogisch medewerker gericht worden geobserveerd,
- de pedagogisch medewerkers bespreken dan met elkaar de observatiegegevens. Als dan nog steeds het vermoeden bestaat dat er sprake is van een probleem, zal er een gesprek volgen met de ouder(s)/ verzorger(s). Men maakt eventueel afspraken over de aanpak van het kind,
- de pedagogisch medewerker volgt en helpt de ouder(s)/ verzorger(s) bij hun eventuele verdere stappen en verleent de ouder(s)/ verzorger(s) ondersteuning op weg naar hulpverlenende instanties.

De houding in geval van mogelijke ernstige verwaarlozing/ mishandeling van kinderen:

Ten eerste is het van belang dat de pedagogisch medewerker zich steeds bewust is van het feit dat mogelijke signalen niet per definitie hoeven te wijzen op verwaarlozing of mishandeling. Om bij een vermoeden hiervan actie te kunnen ondernemen zullen de volgende stappen worden doorlopen:

- de pedagogisch medewerker is op de hoogte van de ontwikkelingsfasen van de kinderen, zodat eventuele stoornissen/ problemen kunnen worden gesignaleerd,
- wanneer de pedagogisch medewerker zich zorgen maakt over een kind dan zullen zij dit in teamverband met elkaar bespreken.
- De pedagogisch medewerker zal dan het kind observeren en hierover rapporteren. Als deze gegevens de zorgen niet weg kunnen nemen dan wordt consult/advies en meldpunt kindermishandeling geraadpleegd of bij andere passende instantie.
- Overleg met de ouder(s)
- Zo nodig melding doen

ACHTERWACHT

De Wet Kinderopvang schrijft voor dat ieder kinderdagverblijf een achterwachting moet hebben. Bij ziekte of andere calamiteiten van de leidster is er een achterwacht die binnen 15 minuten aanwezig is. Op momenten dat een pedagogisch medewerker alleen in het gebouw is wordt er altijd gezorgd voor een tweede pedagogisch medewerker of een zogenaamde achterwacht; een volwassene waarmee duidelijke afspraken zijn gemaakt over de taken. Bij sommige situaties is er een achterwacht noodzakelijk. Deze situatie komt voor als een pedagogisch medewerker onverwachts niet op tijd kan komen, of als er een kind b.v. naar een dokter moet worden vervoerd. In situaties dat er op ons kinderopvang heel weinig kinderen zijn en de aanwezigheid van één pedagogisch medewerker voldoende is, zal in principe altijd een tweede volwassene aanwezig (stagiaire, pedagogisch medewerker van VillaDriel, ouder, de leidinggevende of de eigenaar van VillaDriel). Tijdens onze openingstijden hebben wij een achterwachting getroffen. Dit is van maandag t/m vrijdag van 06:30 tot 18.30 uur. Dit houdt in dat op bovenstaande tijden, als de pedagogisch medewerkers alleen op de groep

aanwezig zijn, moet een andere leidster beschikbaar zijn in geval van nood. Mocht om wat voor reden de achterwacht leidster niet kunnen werken, dan kan de leidinggevende op de groep inspringen. De achterwacht werkt geregeld in de opvang zodat de kinderen haar ook kennen en daardoor geen vreemde voor hen is. Elke leidster kan als achterwacht ingeschakeld worden.

OUDERPARTICIPATIE

Om de ontwikkeling van kinderen zo goed mogelijk te laten verlopen is een goede afstemming en samenwerking met ouders/verzorgers van groot belang. Hierbij hanteert BSO VillaDriel de volgende uitgangspunten:

- Ouders/verzorgers zijn en blijven eindverantwoordelijk voor de opvoeding van hun kinderen;
- Samenwerking tussen de medewerkers en ouders is een voorwaarde voor goede opvang van het kind, waar een goede afstemming de basis vormt voor een veilige relatie met kinderen;
- In hun contacten met de ouders/verzorgers respecteren de pedagogische medewerkers de privacy en gaan zorgvuldig om met vertrouwelijke informatie, (formulieren worden bewaard in een gesloten kast of ruimte);
- Gelijkwaardigheid, respect en vertrouwen zijn basisnormen (ongeacht achtergrond en cultuur);
- Ouders/verzorgers worden goed geïnformeerd over hun kind en de werkwijze, mondelinge overdracht tijdens breng- en haaltijden, online schriftje, informatiebord, nieuwsbrieven en ouderavonden/themabijeenkomsten.
- Binnen BSO VillaDriel wordt een oudercommissie ingesteld en vertegenwoordigd door ouders van beide locaties en verschillende groepen (KDV en BSO). Deze commissie behartigt de belangen van ouders en kinderen. Minimaal vier keer per jaar is er een overleg, hierbij is ook de leidinggevende gedeeltelijk aanwezig. Zij verzorgen zo nodig één keer per jaar een thema/ouderavond.
- Op Hoorzik organiseren wij minimaal een keer per jaar een bijeenkomst voor alle ouders van locatie Hoorzik als Talent Factory. Die kunnen zijn bijvoorbeeld: BBQ, eindejaar receptie, Sinterklaas, zomer activiteiten en enzovoort.
- Op Website en locaties hangt een A4 met afbeelding van de ouders die nemen deel bij de OC.

BUITENSPELEN

Volgens de huisregels van de BSO VillaDriel mogen de kinderen niet zonder begeleiding buiten het terrein van het pand begeven. Dit i.v.m. de veiligheid van de kinderen. Uiteraard is het wel toegestaan om op de veilige binnenplaats te gaan spelen onder toezicht. Als het weer het toelaat, wordt er in ieder geval 1x per dag naar buiten gegaan. Tijdens het buitenspelen worden er verschillende activiteiten ondernomen. De buitenspeelplaats is uitdagend en stimulerend ingericht.

VOEDING

BSO VillaDriel verzorgt het eten en drinken voor alle kinderen. Op vaste basis dag structuur:

- 07:30 uur is de mogelijkheid om te ontbijten voor de kinderen met voorschoolse opvang.
- 12:15 uur kunnen de kinderen brood met verschillend beleg eten en ½ vol melk thee of water drinken (tijdens vakantie)

- 12:45 uur kunnen de kinderen brood met verschillend beleg eten en ½ vol melk, thee of water drinken (Wo en vrij)
- 15.30 uur fruit met drinken (maandag, dinsdag, woensdag, donderdag en vrijdag).
- 17:00 uur groenten en fruit en is er ook de mogelijkheid om warm te eten. (Eten die door VillaDriel klaar gemaakt worden kan alleen op dinsdagen en donderdagen en niet in de schoolvakanties). Mag vanuit huis eigen eten mee genomen om bij de BSO opgewarmd te worden.

Bij het vaststellen van de maaltijden worden de richtlijnen van het Voedingscentrum gevolgd. Mocht u wensen hebben met betrekking tot voedingsmiddelen, bijvoorbeeld omdat uw kind een dieet volgt in verband met een allergie, dan kunt u dit overleggen met de BSO leiding.

Ook voor kinderen geldt dat bruinbrood en volkorenbrood beter zijn omdat ze meer vezels, vitamines en mineralen bevatten dan witbrood. Wij besmeren het brood met halvarine of zachte margarine. Deze zijn een belangrijke bron van vitamine A, D en E.

Beleg hoeft beslist niet alleen maar hartig te zijn. Het Voedingscentrum adviseert een half tot een heel plakje kaas en een half tot een heel plakje vleeswaar per dag. Binnen een goed voedingspatroon is dat voldoende om alle noodzakelijke voedingsstoffen binnen te krijgen. De rest van de boterhammen kan naar keuze worden belegd, bijvoorbeeld met jam, appelstroop, vruchtenhagel of fruit. BSO VillaDriel biedt gedurende de gehele opvang de mogelijkheid om te drinken vanuit een waterkoeler en fruit te eten. BSO VillaDriel heeft binnen de activiteiten die aangeboden worden ook koken met kinderen. Deze activiteit zal meestal plaatsvinden in de dagen met lange opvang. Door middel van deze activiteit proberen wij het kind bewust te maken voor gezonde, verse voeding en bewust eten. Als de mogelijkheid er is en met toestemming van de ouders, willen wij met een klein budget met de kinderen boodschappen gaan doen. Het doel hiervan is dat de kinderen leren omgaan met geld, leren rekenen, sociaal contact met de omgeving, zelfredzaamheid, bewust zijn voor normen en waarde.

SCHOLEN

BSO VillaDriel richt zich op scholen in de regio Maasdriel en dan voornamelijk in de kernen Kerkdriel, Velddriel, Hedel en Rossum. In overleg zijn ook andere scholen mogelijk.

VSO VOORSCHOOL OPVANG

De voorschoolse opvang wordt in principe verzorgd op locatie Talent Factory. Hiervoor dienen de ouders een separate overeenkomst te sluiten met de locatie Talent Factory. Bij grotere vraag kan VSO aangeboden worden vanuit beiden locaties.

EIGENVERANTWOORDELIJKHEID VAN DE KINDEREN

Verantwoordelijkheid en zelfvertrouwen maken uw kind weerbaar en minder afhankelijk van het oordeel van anderen. Het geeft uw kind het gevoel grip te hebben op eigen succes en falen, het geeft moed om voor een eigen mening uit te komen, initiatief te tonen en aan nieuwe dingen te beginnen.

De medewerkers van BSO VillaDriel gaan op verschillende manieren te werk om dit proces van verantwoordelijkheid en zelfvertrouwen in gang te zetten:

- Stimuleren uw kind om zelf oplossingen te zoeken. Zij nemen uw kind niet al het werk uit handen;
- Benoemen de emoties die ze zien bij uw kind en helpen uw kind zelf oplossingen te bedenken;
- Streven naar uitbreiding van de gebieden waarvoor uw kind zelf verantwoordelijkheid draagt: Het zelf ophangen van de jas, handen wassen, tot zelf speelgoed opruimen;
- Vertrouwen hebben in uw kind als individu;
- Geven vooral aandacht aan goed, gewenst gedrag. Waarderen door intens te reageren op gewenst gedrag en negatief gedrag te negeren, zal de meeste aandacht positief zijn en dit het zelfbeeld van uw kind positief stimuleren.

KLACHTENPROCEDURE/GESCHILLENCOMMISSIE

Wanneer het gaat om uw kind bent u erg kritisch. Dat vinden wij terecht. Als u als ouder ontevreden bent over iets betreffende de opvang van uw kind of de dienstverlening van Kindercentrum VillaDriel BSO Hoorzik, dan willen wij dit graag weten. In de meeste gevallen is het raadzaam om uw ongenoegen te bespreken met de persoon die in eerste instantie verantwoordelijk is. Vanzelfsprekend kunt u ook bij de leiding en directie terecht om uw klacht te bespreken. Wij helpen u graag verder.

Leidt dit niet tot een bevredigende oplossing, dan kan een formele klacht ingediend worden. Hierna volgt de klachtenreglement.

Definities

Organisatie:	Kindercentrum VillaDriel bij Hoorzik 38A of Ipperakkeren 11A
Locatiemanager:	Diegene die leiding geeft aan de locatie waar het kind is geplaatst
Ouder:	Een natuurlijk persoon die gebruik maakt, gebruik wenst te maken of gebruik heeft gemaakt van de diensten van de kinderopvangorganisatie, voor de opvang van zijn - of haar kinderen.
Klager:	De ouder die een klacht indient
Klacht:	Schriftelijke uiting van ongenoegen.
Klachtenloket Kinderopvang:	Instituut voor informatie, bemiddeling, advies en mediator.
Geschillencommissie:	Geschillencommissie Kinderopvang en Peuterspeelzalen, voor bindende geschillenafhandeling.
Schriftelijk:	Onder schriftelijk wordt ook 'elektronisch' verstaan, tenzij de wet zich daar tegen verzet.

Voortraject klacht

Als een ouder een klacht heeft gaat de organisatie er van uit dat deze zo spoedig mogelijk met de betrokkene besproken wordt. Het aanspreekpunt is daarmee in beginsel de medewerker op de groep. Mocht dit niet leiden tot een oplossing, dan kan de klacht worden besproken met de directie. Leidt dit niet tot een bevredigende

oplossing, dan kan een formele klacht ingediend worden.

Indienen klacht

Een klacht dient schriftelijk te worden ingediend. De klacht dient binnen een redelijke termijn na ontstaan van de klacht ingediend te zijn, waarbij 2 maanden als redelijk wordt gezien. De klacht wordt voorzien van dagtekening, naam en adres van de klager, eventueel de naam van de medewerker op wie de klacht betrekking heeft, de locatie en de groep plus een omschrijving van de klacht.

Mocht de klacht een vermoeden van kindermishandeling betreffen, dan treedt de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling in werking. Deze klachtenprocedure wordt daarmee afgesloten.

Behandeling klacht

De directie draagt zorg voor de inhoudelijke behandeling en registratie van de klacht. De directie bevestigt schriftelijk de ontvangst van de klacht aan de ouder.

De Directie houdt de klager op de hoogte van de voortgang van de behandeling van de klacht.

Afhankelijk van de aard en inhoud van de klacht wordt een onderzoek ingesteld.

Indien de klacht gedragingen van een medewerker betreft, wordt deze medewerker in de gelegenheid gesteld mondeling of schriftelijk te reageren.

De directie bewaakt de procedure en termijn van afhandeling. De klacht wordt zo spoedig mogelijk afgehandeld, tenzij er omstandigheden zijn die dit belemmeren. In dat geval brengt de directie de klager hiervan zo spoedig mogelijk op de hoogte. De klacht wordt in ieder geval binnen een termijn van 6 weken afgehandeld.

De klager ontvangt een schriftelijk en gemotiveerd oordeel over de klacht, inclusief concrete termijnen waarbinnen eventuele maatregelen zullen zijn gerealiseerd.

Externe klachtafhandeling

Indien interne klachtafhandeling niet leidt tot een bevredigende oplossing of uitkomst, heeft de ouder de mogelijkheid zich te wenden tot het bij Klachtloket Kinderopvang, gevestigd in Den Haag. www.klachtenloket-kinderopvang.nl of aanmelding van het geschil bij de Geschillencommissie www.degeschillencommissie.nl.

De ouder kan zich rechtstreeks wenden tot de Geschillencommissie indien van de ouder redelijkerwijs niet kan worden verlangd dat hij onder de gegeven omstandigheden een klacht bij de houder indient.

Ook als de klacht niet binnen zes weken tot afhandeling heeft geleid, kan de klacht worden voorgelegd aan de Geschillencommissie.

De klacht dient binnen 12 maanden, na het indienen van de klacht bij organisatie, aanhangig gemaakt te zijn bij de Geschillencommissie.

Bij het klachtenloket Kinderopvang dat is verbonden aan de Geschillencommissie Kinderopvang en Peuterspeelzalen wordt eerst geprobeerd om de klacht op te lossen door het geven van informatie, advies, bemiddeling of mediator. Ouders kunnen een geschil indienen als:

- VillaDriel niet binnen 6 weken heeft gereageerd op uw schriftelijke klacht.
- De ouders en de kinderopvangorganisatie het niet binnen 6 weken eens zijn geworden over de afhandeling van de klacht.
- In uitzondering op het bovenstaande mogen ouders meteen een geschil indienen bij de Geschillencommissie Kinderopvang en Peuterspeelzalen als in redelijkheid niet van ouders kan worden verlangd dat zij onder de gegeven omstandigheden een klacht indienen bij de kinderopvangorganisatie. Dit kan zijn bijvoorbeeld bij klachten over intimidatie of wanneer ouders bang zijn dat het voorleggen van hun klacht vervelende repercussies kan hebben. De geschillencommissie beoordeelt in individuele gevallen of aan de voorwaarden hiervoor wordt voldaan.

De oudercommissie kan een geschil over de toepassing van het adviesrecht direct voorleggen aan de Geschillencommissie Kinderopvang en Peuterspeelzalen. De Geschillencommissie toetst in deze gevallen alleen of de kinderopvangorganisatie in redelijkheid heeft gehandeld.

De Geschillencommissie moet volgens de wet binnen 6 maanden uitspraak doen. Indien nodig zal de Commissie een versnelde procedure volgen. De uitspraken van de Geschillencommissie zijn bindend voor zowel

de ouders en oudercommissie als de aangesloten kinderopvangorganisatie. Meer informatie kunt u vinden op www.degeschillencommissie.nl en op www.klachtenloket-kinderopvang.nl.

BESCHERMING PERSOONSGEGEVENS

Er wordt door de medewerkers BSO VillaDriel zorgvuldig omgegaan met persoonlijke gegevens. De administratie van BSO VillaDriel beschikt over het adressenbestand van alle ouders en verzorgers. Dit bestand wordt gebruikt ten behoeve van de plaatsing, facturering, het toezenden van informatiemateriaal en in gevallen van calamiteiten.

BSO VillaDriel registreert een aantal gegevens van het kind dat van belang is voor een goede opvang, contact met ouders of vereist door de Inspectie van de GGD.

Vertrouwelijke informatie wordt bewaard in een afgesloten kast of ruimte.

HYGIENE (HACCP)

Op BSO Hoorzik hebben wij de verschillende veiligheid- en gezondheidsfactoren samen in een protocol gebracht. Dat varieert van een gezonde, hygiënische inrichting tot brandveiligheid en ontruimingsoefeningen. Deze zogenaamde risico-inventarisatie gaat uit van normen en van het (soms onvoorspelbare) gedrag van kinderen. Jaarlijks stelt de GGD vast of deze inventarisatie op de juiste wijze en volledig is uitgevoerd. De risico-inventarisaties en een afschrift van het inspectierapport van de GGD zullen op de kantoor van BSO ter inzage liggen. Vraag er gerust naar!!

Op BSO Hoorzik wordt gewerkt volgens het wettelijk vereiste Hygiëncode. Deze is gebaseerd op het HACCP-systeem. In dit systeem worden de kritische punten in het voedingsproces aangegeven en worden er preventieve maatregelen gehanteerd (bijvoorbeeld het bewaken van de producttemperatuur en het in de gaten houden van de houdbaarheidsdata).

In dit systeem worden de kritische punten in het voedingsproces aangegeven en worden er preventieve maatregelen gehanteerd (bijvoorbeeld het bewaken van de producttemperatuur en het in de gaten houden van de houdbaarheidsdata).

ZIEKTE EN MEDICIJNEN

Word uw kind ziek op de BSO Hoorzik, dan nemen we contact met u op om te overleggen. In geval van erg besmettelijk ziekten vragen wij u om ons zo snel mogelijk te informeren. Tijdens Corona of andere Pandemie wordt met andere regels gewerkt. Wij volgen de richtlijnen van Rijksoverheid, RIVM en GGD.

Ouders/verzorgers kunnen de pedagogische medewerker verzoeken om bepaalde geneesmiddelen toe te dienen. Dit kunnen geneesmiddelen zijn die door de huisarts of specialist zijn voorgeschreven en dus 'op recept' zijn verkregen, of (homeopathische) zelfzorgmiddelen, die niet 'op recept' verkregen zijn bij apotheker of drogist. Wij kunnen alleen aan dit verzoek voldoen als het middel in de originele verpakking met originele (geen kopie) bijsluiter wordt aangeleverd of als op het middel of op de verpakking staat aangegeven hoe de

wijze van toediening plaats dient te vinden. Ouders zijn hier altijd de eindverantwoord en moet een verklaring met toestemming tekenen. Daarnaast volgen wij de richtlijnen van Wet BIG.

Er is altijd iemand in het kinderverblijf aanwezig met een BHV certificaat; bovendien heeft zowel de leiding als meerdere medewerkers een speciale cursus EHBO gevolgd. Soms kan het echter noodzakelijk zijn om direct medische hulp in te roepen. In die gevallen gaan wij naar de bij de BSO aangesloten huisarts (Dr. Heemskerk) of EHBO - post. Bij levensbedreigende situaties bellen wij meteen 112. Uiteraard bellen wij u dan zo snel mogelijk.

Hoofdluis verspreidt zich snel en gemakkelijk. Om dit zoveel mogelijk te voorkomen, is het belangrijk uw kind meteen te behandelen zodra het hoofdluis wordt geconstateerd. Ook vragen we u ons zo spoedig mogelijk te informeren, zodat we de andere ouders kunnen waarschuwen.

WENEN

In overleg kan na tekening van de plaatsingsovereenkomst een wen dag (1/2 dag) afgesproken worden. Indien meerdere wendagen nodig zijn wordt dit met de ouders besproken. Dit is afhankelijk van de individuele behoeften van het kind. Pedagogisch medewerkers bieden tijdens de wenperiode vertrouwen en ondersteuning aan het kind, zodat het zich veilig en vertrouwd gaat voelen in de groep. Een kort en duidelijk afscheid van de ouders biedt de meeste duidelijkheid voor het kind, waardoor het kind sneller wennen kan.

KINDERPARTICIPATIE BSO

Op de buitenschool opvang (BSO) wordt voor zover mogelijk is, gestreefd naar kinderopparticipatie. Goed kijken en luisteren naar kinderen en kinderen zo mogelijk mee laten denken, bijvoorbeeld bij de keuze van een liedje of spelletje, wat voor knutselwerk willen ze doen, naar een speeltuin of naar de bos, lekker koken enzovoort, is belangrijk en geeft kinderen het gevoel dat ze gehoord worden. Op de BSO kunnen kinderen o.a. ook betrokken worden bij het tafeldekken, eigen spullen goed opbergen of opruimen van het speelgoed.

HALEN EN BRENGEN

Als u uw kind niet zelf komt halen, dan horen we dit graag van tevoren. Uit veiligheidsoverwegingen geven wij uw kinderen niet mee aan andere kinderen die jonger zijn dan twaalf jaar.

Als u uw kind niet brengt, bijvoorbeeld omdat het ziek is, wilt u ons dan even bellen? Wanneer uw kind weer beter is, horen wij dat graag een dag voordat het weer bij ons komt.

VillaDriel gaat op een aantal scholen de kinderen na schooltijd halen. Kinderen die speciaal onderwijs volgen kunnen met een taxi bij de BSO gehaald en of gebracht worden maar ouders dienen dit vervoer zelf te regelen.

DAGDELEN EN OPENINGSTIJDEN

Het kindercentrum Hoorzik is iedere werkdag geopend van 7:00 tot 18:00 uur. We zijn het gehele jaar open, 52 weken per jaar, met uitzondering van nationale feestdagen. Vervroegde opvang vanaf 6:30 is in overleg ook mogelijk. *Op letten! De BSO Talent Factory is in principe bij de schoolvakanties dicht.* De BSO kinderen nemen tijdens de schoolvakanties deel aan de activiteiten en uitjes van onze locatie Hoorzik.

In Nederland kennen we 12 schoolvakantieweken. U kunt kiezen voor een opvang met of zonder

schoolvakantieweken, hiervoor gelden verschillende tarieven. Kijk voor de actuele tarieven op de web site www.villadriel.nl.

Wij vangen uw kind één of meerdere dagdelen per week. In de vakanties lopen de dagdelen van 7 tot 12(kort) of 13 uur(lang) en van 12 of 13 tot 18 uur, dat is alleen mogelijk op Maandag, woensdag en vrijdag. **Op Dinsdag en donderdag** wordt alleen hele dag opvang aangeboden. Aangevraagd opvangdagen kunnen slechts 2 weken van tevoren geannuleerd worden, anders worden deze in rekening gebracht.

EXTRA DAG OF RUILEN

Wilt u een keer ruilen van dag? Geen probleem, binnen dezelfde week kan altijd, mits er plek is op de groep. Heeft u wel eens extra opvang nodig dan kan dit – in overleg met de leidsters en mits er plek is op de groep – geregeld worden. Voor extra dagdelen buiten uw contract om wordt er dezelfde uur prijs van uw contract in rekening gebracht. Ziekte dagen en feestdagen kunnen niet geruild worden. Opvangdagen kunnen ook niet achteraf geruild worden.

Ruilen of een extra dag aanvragen kan via ouderapp KOVnet, via de mail ingeborg.bartels@villadriel.nl of telefonisch (tijdens kantooruren) via (0418) 7- 5050 -1 of 06-1814-3004.